

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ

A MEGYEI SZERVEKNÉL

ÉS A VAKOK

ÉS GYENGÉNLTŐK

ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK

KIADÓHIVATALÁNÁL:

BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.

TELEFON: 210-440

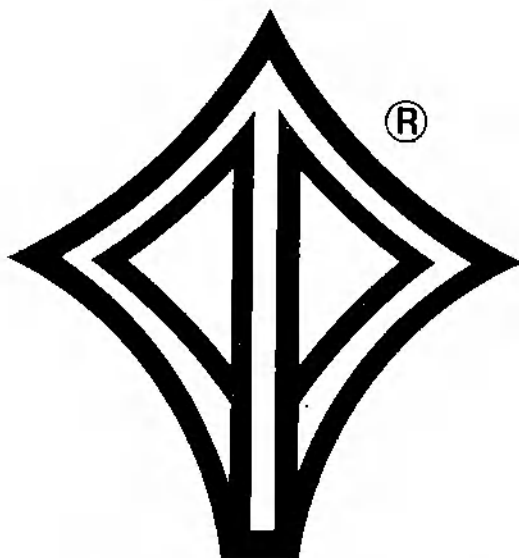
XLV. évfolyam
1984 * 12 szám

L. Braille

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

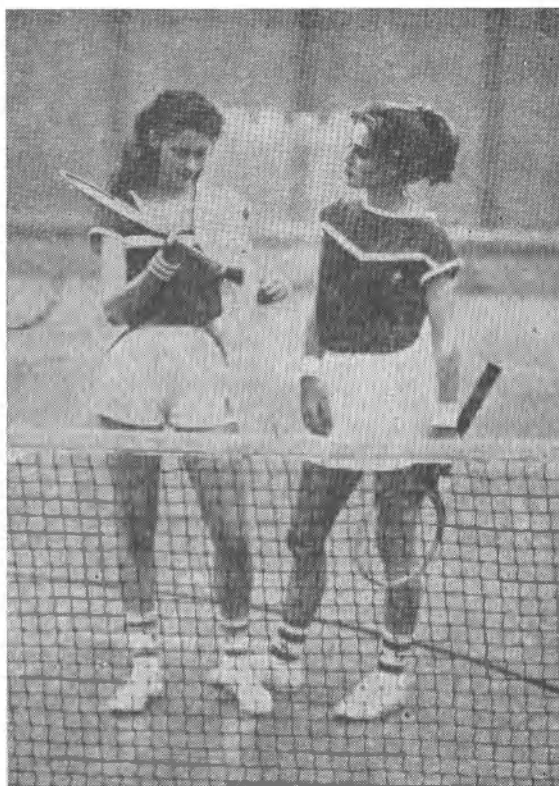
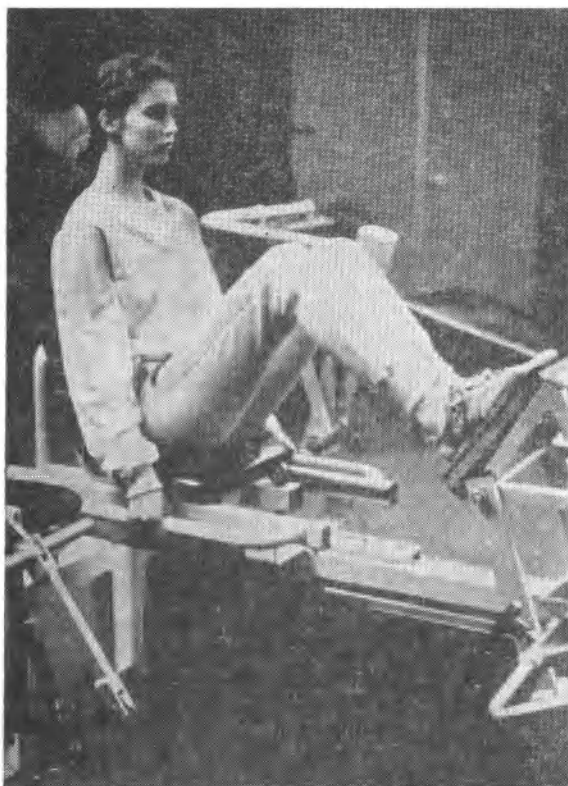
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

LAK ISTVÁN

Elnökségi ülés

1984. október 18-án ülést tartott szövetségünk Központi Elnöksége. Jelen voltak: dr. Bódi István főtitkár, Barna Zoltán, Csengeri József, Gerdelics Ferenc, dr. Hohl József, Kiss Sándor, Lak István, Nagy Ernő Pinviczki György, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos elnökségi tagok; dr. Molnár Antal elnökségi póttag, valamint Vörös Istvánné előadó.

Dr. Jáksó László elnök más irányú, fontos, hivatalos elfoglaltsága miatt nem vett részt a tanácskozáson, ezért az elnöki teendőket Csengeri József alelnök látta el. Először ismertette a napirendet, amely némileg módosult a hangoskönyvtár vezetője betegsége miatt. Így a könyvtárakról szóló beszámoló a testület következő havi ülésén fog elhangzani.

Csenegri József megnyitotta a tanácskozást, aki meghatottan mély megrendüléssel jelentette be Sidó Endre halálhírét. Sors társunk 1984. október 17-én, 64 éves korában, súlyos betegség következtében hunyt el. Sidó Endre 27 éven át volt szövetségünk Nógrád megyei szervezetének titkára. Nagy gonddal és lelkiismeretesen végezte munkáját. Szövetségünk fennállásának 60. évfordulója alkalmából, 1978-ban kitartó áldozatos munkájáért a munkaérdemrend bronz fokozatát kapta. Tagtársunk halálával nagy veszteség érte szövetségünket. A jelenlévők egyperces néma felálással adóztak az elhunyt emlékének.

Csengeri József ezután felkérte Váradi Gyulánét, a Szolnok megyei szervezet titkárát, hogy a tanácskozás első napirendi pontjaként tartsa meg beszámolóját a megyei szervezet munkájáról. A titkár bevezetőjében üdvözölte az ülés résztvevőit. Majd a szervezet életéről, munkájáról beszélt. A megyei szervezet elnöksége évi munkaterv szerint dolgozik, negyedévenként tartja üléseit. Az idei év munkáját nehezítette, hogy átmenetileg ideiglenes helyiségben kezdték a munkát. Általában a megszokott hagyományok szerint tevékenykednek. Minden nagyobb településen vannak megbízottaik, akik a tagság köréből kerülnek ki és szívesen végzik munkájukat. A megbízottak és a vezetőség vidéki tagjai állandó kapcsolatban vannak a sors társakkal. Rendszeresek a családlátogatások. A megyében Karcagon működik körzeti csoport.

Majd rendezvényekről, kulturális megmozdulásokról, kirándulásokról beszélt a titkár. Karcagon Fórizs László a körzeti csoport elnöke rendszeresen műsorokat és kirándulásokat szervez, gyakran tartanak összejöveteleket a tagság számára.

1984. augusztus 17-én átadták Szolnokon a rokkantak új székházát. Ebben az épületben a fogyatékos emberek találnak majd új klubhelyiséget.

A Szolnok megyei szervezetnek jelenleg 630 tagja van, főként idős emberek. A tagság

körében viszonylag kevés a gyengénlátó.

A tagszervezés a megyében folyamatos. A sors társak közül 90 személy dolgozik, főként telefonközpontokban, de rehabilitációs munkahelyen többen is végeznek gombbehúzást, huzózárvitást. A munkába helyezést segítik a megyei tanácsai és társadalmi szervek. Áruházi bemondóként is dolgozik tagtárs a megyében.

A megyei szervezet munkáját sokban segítik a patronáló szocialista brigádok. Vannak problémáink, de általában a munka elég jól halad. A tagok megértően fogadták a boglárlellel üdülő felszereléséhez szükséges anyagi önszegélyezési felhívást. A tájékoztató elhangzása után többen tettek fel kérdéseket Váradi Gyulánénak. Majd hozzászólások következtek.

A második napirendi pontban az Oktatási Bizottság működési szabályzattervezetét tárgyalta az elnökség. A referáló Nyúl Győző főelőadó, az Oktatási Bizottság vezetője volt. A tervezet szövegének ismertetése után vita következett. A működési szabályzat tervezetét kisebb módosításokkal, kiegészítésekkel elfogadta a testület.

Gerdelics Ferenc szakmai csoportvezető az ez évi titkári, adminisztrátori értekezlet előkészítéséről tájékoztatta az elnökséget a harmadik napirendi pontban. Bevezetőjében hangsúlyozta ennek az értekezletnek a fontos szerepét. A megyei titkárok, adminisztrátorok tanácskozása november 28-án volt. A tanácskozáson 4 napirendi pont szerepel. Az értekezlet időpontját, témáit a testület jóváhagyta.

Megyei szervezeteink életéből

LÁTOGATÁS A DUNA-KANYARBAN

Ezután bejelentések következtek. Ezek közt Pinviczki György elmondta, hogy több-magával meghívást kapott a Számítástechnikai Kutató Intézetbe, ahol két fiatal mérnök kifejlesztett egy beszédszintetizátort. Ezt ajánlották a vakok szövetségének megtekintésre, mint alkalmazható segédeszköz. A készülék magyarul beszél, sokféle tájékoztatást adhat a vak ember számára. A készüléket több szempontból is tanulmányozták. A meghívottak megkérdezték, hogy a készülék használható-e elektronikus telefonalközpontokban. Az előállítók azt válaszolták, hogy a készülék minden olyan helyen használható, ahol fényjelzést adnak az eszközök. Ez az új készülék a fényjelzés nyomán hang- és beszédjelzést ad. Az előállító mérnökök, a posta illetékes műszaki dolgozói és a vakok szövetsége képviselői vizsgálják, tanulmányozzák, hogy a készülék mennyiben alkalmazható az új elektronikus telefonalközpontokban.

Ezt követően Pinviczki György bejelentette, hogy október hónapban székházunkban ülésezett az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács (OKBT). Azon az ülésen Kalanovics László rendőr alezredes, az OKBT titkára átadta Gerdelics Ferencnek Horváth István belügyminiszter miniszteri dicséretét, az OKBT díszoklevelét és díszplakettjét. Gerdelics Ferenc e kitüntetés a vakok közlekedésbiztonsága érdekében hosszú ideje végzett munkájáért kapta.

A kitüntetéshez gratulálunk.

A tanácskozás az elnök zárószavával ért véget.

Szövetségünk Komárom megyei szervezete az idén is meghirdette a nálunk már szinte hagyományos kirándulást. Egy-napos kirándulásra mentünk a Duna-kanyarba. Ez az utazás díjtalan volt. Elsősorban a kis jövedelemmel rendelkezők jelentkezését vettük figyelembe.

1984. október 6-án kissé hűvös, de napsütéses reggelen indultunk az útra. Nagyon sajnáltuk, hogy Luk János, megyei szervezetünk titkára nem lehetett köztünk, mivel már több hete kórházban fekszik. Magyarai Ferencné, szervezetünk adminisztrátora üdvözölte a kirándulókat, bemutatta a gépkecsi vezetőjét és az idegenvezetőt, akinek átadta a szót, miközben elindultunk. Dr. Gerzánics Magdolna tanárnő az érintett települések nevezetességeiről beszélt. Tarján községről megtudtuk, hogy lakosainak túlnyomó része német ajkú. Ebben a faluban található egy kis templom, amely Fellner Jakab (1722—1780) építész utolsó alkotása, azonban e művét már nem tudta befejezni.

A Vértes és a Gerecse hegység találkozásánál az erdő magas, árnyas fái között vezetett az útunk, amelyet kétoldalt védőkerítés szegélyezett. Baján és Téten keresztül érkeztünk Esztergomba. A város már a kőkorszakban is lakott hely volt. Később kelták majd rómaiak lakták e vidéket. Marcus Aurelius római hadvezér és császár

is járt a településen, e helyen írta egyik könyvét.

Esztergom egykori királyi és érseki központ, hazánk hajdani fővárosa volt. Itt volt az Árpád-házi királyok egykori székhelye. Már Géza fejedelem idején megindult itt az építkezés. A királyi palota építése I. István király nevéhez fűződik. Esztergom egészen 1256-ig volt a királyok székvárosa. A tatárjárás után IV. Béla Budán építette ki az új királyi központot.

Szent István király hozta létre az érseki központot Esztergomban. E városunk is több mint 140 éven át volt török uralom alatt. A törökök ellen vívott csatában kapott halálos sebet és a városban halt meg Balassi Bálint költőnk. A csatában állítólag részt vett Claudio Monteverdi itáliai zeneszerző is.

A 40 000 lakosú Esztergom hazánk egyik legkeresettebb idegenforgalmi központja. A műemlékek sokasága, gazdagsága szinte felbecsülhetetlen. Mi a bazilikát tekintettük meg, amely a Várhegy déli lejtőjén áll. A múlt században klasszicista stílusban építették. Ám az építkezés hosszú ideig tartott. Beethoven Missa solemnis című művét az épület ünnepélyes átadására komponálta, de az építkezés elhúzódása miatt a művet Olmützben mutatták be. Végül 1856-ban szentelték fel az új Főszékesegyházat Liszt Ferenc Esztergomi miséjének bemutatásával. A bazilika hosszúsága 118 m, a homlokzat szélessége 40 m, legmagasabb pont-

ja 100 m. A főtemplom belsejében Nagy Lajos, Hunyadi János és számos érsek szobra látható. Az épület jobb oldalán lévő kincstár a károsodás ellenére is felbecsülhetetlen értéket őriz. Az altemplomba az esztergomi érsekek temetkeztek. Említést érdemel a Bakócz-kápolna, amely 1506-ban épült és Bakócz Tamás esztergomi érsekről kapta a nevét. E régi kápolnát lebontották és a bazilika építéssor ahhoz csatolva építették újjá.

A Duna jobb partján Visegrád felé robogott velünk az autóbusz. A 3000 lakosú Visegrád a Dunazúg hegység északkeleti csücskén épült, a Dunakanyar egyik legszebb, legfestőibb helye. A község neve szláv eredetű, magas várat jelent. A tatárjárás után IV. Béla várat építtetett, amelynek romjai ma is láthatók. Róbert Károly palotát építtetett a vár alatt. Erre az időszakra esik Visegrád első fénykora. Ebben a palotában követte el a merényletet Róbert Károly ellen Zách Felicián. E történet emlékére írta Arany János a Zách Klára című balladát. Itt tartották 1335-ben azt a kongresszust, ahol a magyar, a cseh és a lengyel király kereskedelmi egyezményt kötött. Visegrád második fénykora Mátyás király uralkodásának idején volt. A vár három részre tagolódik: Mátyás palotája, a Salamon-torony és a fellegrvár.

Ebéd után tovább mentünk Szentendrére. E város a Dunakanyar déli kapuja, számos műemlékkel, látnivalóval. Szentendrén először a nagykiterjedésű Szabadtéri Néprajzi Múze-

umba látogattunk el. Itt az ország különböző tájegységeinek népi építészeti emlékeit figyelhetjük meg. Láttunk egy fatemplomot kazettás mennyezettel, amelyhez hasonló Táros községben van. Megszemléltünk csónak alakú fejfákat is, amely az erdélyi falvak temetőinek a jellemzője. Hazánkban a szatmárcsekei temetőben vannak ilyen csónak alakú fából faragott síremlékek.

Ezután a Kovács Margit kiállítását tekintettük meg, ahol a nagy kerámikus művész alkotásaiban gyönyörködhattunk. Ezek a csodálatra méltó alkotások a népi életből, a történelemből, a mitológiából kölcsönzött képeket jelenítik meg. Dr. Gerzanics Magdolna érzékletesen mutatta be a művészi alkotások szereplőit: a szüretelő embereket, a fonóban munkaközben éneklő lányokat, az édesanyát gyászoló gyermeki arcot stb. Olyan egyszerűséget, melegséget sugároznak ezek az alkotások, akár a Petőfi versek vagy éppen Bach muzsikája. Jó előadó képességű, kedves idegenvezetőnknek köszönhetjük, hogy nekünk nem látóknak, nemcsak megérteni sikerült a finom anyagba varázsolt életet, hanem ezek valamilyen belső érzést is keltettek bennünk. Egyszer megkérdezték Kovács Margitot, hogy vallásos-e. Ő azt felelte: „vallásos vagyok abban az értelemben, hogy hiszek a jóság, a szépség, a szeretet erejében”, művei is ezt bizonyítják.

Ezután még egy kicsit időztünk Szentendrén. Már lassan esteledett, amikor vidám hangulatban elindultunk hazafelé.

Pilisvörösváron, Zsámbékon, Bicskén keresztül érkezünk meg Tatabányára.

Vársvölgyi János

A MAKÓI NÉPRAJZI, NÉPÉLETI KLUB ÚJABB SIKERE

A látássérültek makói néprajzi, népéleti klubja Rácz Sándor klubvezető irányításával részt vett az Országos Néprajzi és Nyelvjárási gyűjtőpályázaton.

A múzeumi és műemléki hónap keretében „Emlékeik szíveinkben élnek” című pályázattal a megyei értékelésen második díjat nyert. E pályamunkát a klub tagságának emlékanyagából állították össze. A pályázaton elért eredmény értékét növeli az a tény, hogy a csoportos kategóriában a zsüri első díjat nem adott ki.

A pályamunka részletes értékelését megküldte a zsüri a klub részére, amelyben kiemeli, dicséri gyűjtő munkájuk jelentőségét, azt a tényt, hogy nem hagyják elveszni a múlt emlékeit. Az értékelés záró része a következőképpen hangzik: „A dolgozatok értékes, új és részletes leírásokat tartalmaznak. A megkezdett munkát hasonló feljegyzésekkel folytatni kell.”

Az elismerés a szép siker további gyűjtőmunkára serkenti a klub tagságát.

Készült Erdős Ernő írása alapján.

UNNEPSÉGEK A FEHÉR BOT NAPJA ALKALMÁBÓL

Október 15-e a fehér bot nemzetközi napja. Már hagyományos, hogy ebből az alka-

lomból ünnepeket rendeznek szövetségünk megyei szervezeteiben és az ezekhez tartozó körzeti csoportokban. Ilyen eseményekről lapzártáig Makóról Rácz Sándrtól és Szabolcs-Szatmár megyéből Fügedi Imrétől érkezett tudósítás szerkesztőségünkbe. Írásunkat tudósítóink jelentései alapján állítottuk össze.

ÜNNEPSÉG MAKÓN

Ez év október 15-én volt a rendezvény a szokott helyen a Korona Szálló nagytermében. A körzeti csoport tagjai sorra foglalták el helyeiket az asztalok mellett. Részt vettek az eseményen Sárvári Zoltánné dr., a makói Városi Tanács elnökhelyettese; dr. Jáksó László, a szövetség és a megyei szervezet elnöke; Suti Lajos, a Csongrád megyei szervezet titkára valamint a megyében és a városban működő hallás- és mozgássérültek szervezeteinek képviselői.

A megjelenteket dr. Fejes Magdolna, a Városi Tanács Egészségügyi Osztályának vezetője köszöntötte, majd méltatta az esemény jelentőségét.

Ezt követően Rohonka Imréné, a Makói Szociális Intézmények igazgatója mondott beszédet. Kiemelte azt a gondoskodást, amelyben a társadalom részesíti a rászorultakat. Megemlítette, hogy Makón az elsőként felszabadult magyar városban, a település felszabadulásának 40. évfordulóján 1984. szeptember 26-án adták át a szociális otthon új épületét, amelyben 20 idős ember nyert kényelmes elhelyezést. Az új

otthon a lakosság által jegyzett kölcsönből épült. Beszéde további részében megemlítette, hogy milyen fontos jelentősége van az idén átadott Makói Egészségügyi Klubközpontnak, ahol a látás-, hallás- és mozgássérültek szervezeteinek klubjai találtak kényelmes otthonra.

Dr. Jáksó László meleg szavakkal méltatta szülővárosának gondoskodását, amelyet a látássérültekért végez. Beszélt a fehér bot használatának kezdeti időszakáról, elterjedéséről és fontosságáról. Hangoztatta, hogy ne csak egyetlen napon figyeljenek fel az emberek a látássérültekre, hanem az esztendő minden napján segítsenek az adott helyzetben, ahol arra éppen szükség van. Ezután szövegezte a megyei és országos gondokról, szociális és egészségügyi kérdésekről, elhelyezkedési nehézségekről, megoldásra váró feladatokról. Végezetül a tudósító Rácz Sándor tanárnak a makói sorstársak klubja vezetőjének kiemelkedő társadalmi munkájáért elismerő oklevelet nyújtott át. Hasonló elismerésben részesült Szekeres Mihály, a Makói Körzeti Csoport vezetőségi tagja is.

A helyi szervezet nevében Erdős Ernő, a körzeti csoport vezetőségi tagja mondott köszönetet a város vezetőinek az ünnepség megrendezéséért, a vendéglátásért és azért a gondoskodásért, amelyben a sorstársakat részesítik. Egyben kérte a tanács illetékeseit, hogy amennyiben lehetséges, a közlekedési lámpával ellátott útkeleződésnél a fényjelzés mellett hangjelzést adó készüléket is szereltesse fel. Ez a rend-

szer nagyban segítené és biztonságosabbá tenné a látássérültek közlekedését a forgalmas csomópontokban.

A beszédek után a Makói Kun Béla Általános Iskola tanulóinak műsora következett. Majd a szövetség Csongrád megyei szervezetének kultúr csoportja szórakoztatta a jelenlévőket. A Maros Citera együttes nagy sikert aratott népdalcsokrával.

RENDEZVÉNY NYÍREGYHÁZÁN — EMLÉKEZÉS VASS KLÁRÁRA

Az összejövetelt 1984. október 15-én délután tartotta a megyei szervezet, melynek titkára, Takács Miklós nyitotta meg az ünnepséget. Majd megemlékezett Nagy Györgyné Vass Kláráról, aki 1984. október 8-án közlekedési baleset következtében elhunyt Nyíregyházán életének 26. esztendejében. Méltatta a fiatal korában meghalt sorstársnő életét és munkásságát.

Vass Klára 1958. december 22-én született Oros községben. A Nyíregyházán szerzett érettségi után telefonalközpont-kezelőként dolgozott a városban. Már gimnazista korában részt vett és szép sikerrel szerepelt szövetségünk országos szavalóversenyein Budapesten. Ezekről a versenyekről mindig díjazottan tért haza. Tíz éven át részt vett a megyei szervezet kulturális életében. Aktív tagja volt a szervezet kultúr csoportjának, Landini Kamarakórusának.

A megyei szervezet kultúr-

Vakok világa ankét

csoportjának utolsó budapesti szereplésén kiváló szavalatával, játékával ragadta magával a közönséget.

Kiváló előadóképessége volt tagtársnőnknek. Nagyon szépen tudta megszólaltatni nagy költőink alkotásait. Sokan tisztelték, becsülték egyszerűségéért, kedvességéért, szorgalmas munkájáért. Munkahelye a Nyíregyházi Területi TSZ Szövetség saját halottjának tekintette. Temetése október 15-én délelőtt volt. A nyíregyháza-orosi temetőben nagyon sokan kísérték el utolsó útjára. Mély fájdalommal búcsúztak tőle férje, közvetlen hozzátartozói, sorstársai, tisztelői. Emlékét örökké megőrizzük. A méltatás után az ünnepség résztvevői egyperces néma felállással adóztak az elhunyt emlékének.

Majd az énekar Kovács László karnagy vezetésével a „Naplemente”, és „A nap leszállt” című kórusművet adta elő, mint e szomorú eseményhez kapcsolódó műveket. Ezután Bessenyei Ferenc Juhász Gyula „Testamentum” című költeményét szavalta el.

Az ünnepi beszéd szónoka Orosz Szilárd nyugdíjas főiskolai tanár volt. Beszért a fogyatékosokról való gondoskodásról, törődésről. Majd politikai kérdésekkel foglalkozott. Végezetül hangsúlyozta, hogy a fogyatékos emberek munkája, eredménye nagyobb elismerést érdemelne.

Ezután Szabados János nyugdíjas MÁV főintéző tartott élménybeszámolót délkelet-ázsiai és óceániai útjáról.

Az esemény zenei műsorral fejeződött be.

Szövetségünk Heves megyei szervezete 1984. október 4-én Egerben, a Szakszervezetek Megyei Tanácsának székházában 72 sorstárs jelenlétében olvasó-szereksztői találkozót tartott.

A vendégek között ott láttuk dr. Bódi Istvánt, szövetségünk főtítkárát; Barna Zoltánt, a Vakok Világa című folyóirat szerkesztőjét, a szövetség egyik alelnökét; Nyúl Győző instruktort.

Jelen voltak: Hanuszka József, a Heves megyei szervezet titkára; Fodor Jánosné, a szervezet elnöke; elnökségi tagok valamint községi-városi területi megbízottak.

Hanuszka József titkár üdvözölte a megjelenteket, majd megnyitotta a találkozót, melynek előadója Barna Zoltán volt. Vitaindító előadásában röviden foglalkozott a pontírás fejlődésével, a pontírású folyóiratok külföldi és magyarországi kialakulásával; felvázolta a hazai pontírású folyóiratok történetét. Bemutatta az érdeklődőknek a szocialista országokban megjelenő vakügyi folyóiratok legfrissebb példányait és egy nagy érdeklődést kiváltó kísérlettel érzékletessé tette a pontírású kiadványok sokszorosítását. Bemutatott olyan külföldi pontírású kiadványt is, mely műanyagfröccsentési eljárással készült.

Beszért többek között a szerkesztőség és a szerkesztő bizottság munkájáról, külön elismeréssel szólt a rovatvezetők tevékenységéről. Elmondta végül,

hogy a lap szerkesztése igényes munka; nagy súlyt kap az időbeliség kérdése. Felhívta a figyelmet arra, hogy folyóiratunk síkírású változatának átfutási ideje — hasonlóan a többi magyarországi kiadványhoz — meglehetősen hosszú, ezért újságunk példányai időnként némi késéssel kerülnek az olvasókhoz.

Befejezésül kérte a jelenlévőket, hogy hozzászólásaikkal, és a további munka sikeréhez.

revételeikkel járuljanak hozzá

Hozzászólások következtek:

Simon Gyuláné (Gyöngyös) az elhagzottakat ismerteti majd a tagokkal és az előfizetők szervezésébe továbbra is bekapcsolódik.

Fodor Jánosné (Eger) helyeselte a Vakok Világában megjelenő humor rovatot, javasolta, hogy folytassák a sorozatot.

Juhász Mihályné (Gyöngyös) kérte, hogy a vakokat érintő jogszabályokat részletesen ismertessék az újságban.

Nagy Gáborné (Nagyfüged) megpróbál új előfizetőket toborozni.

Barcsi Erzsébet (Nagytálya) elmondta, hogy Maklár és Nagytálya községekben majdnem minden tag járhatja az újságot.

Bencsik József (Adács) egyebek között elmondta, hogy személy szerint helyesnek tartaná, ha a lapokat az ő címére küldenék és ő szétosztaná a hozzá tartozó tagoknak.

Dancs Tamásné (Poroszló) kérte, hogy ezután is mindenkinek saját címére küldjék a la-

pot, mert Poroszló nagykiterjedésű község.

Dr. Bódi István főtktár hozzászólásában méltatta a tájékoztatót, elmondta többek között azt is, hogy a lap sok helyre eljut az előfizetőkön kívül is: tanácsokhoz, szociális és egészségügyi intézményekhez, társadalmi szervekhez valamint szemorvosokhoz. Bencsik sors társnak adott válaszában hangsúlyozta, hogy a lapot mindenkihez egyénileg kell eljuttatni. A főtktár foglalkozott október 15-ének, a fehér bot napjának jelentőségével. Kiemelte, hogy a lap minden munkatársa azon fáradozik, hogy emelje a színvonalat. Bátran megállapíthatjuk, hogy a Vakok Világa tartalmilag kiállja a nemzetközi összehasonlítást. Kérte a sors társakat, hogy minél többen csatlakozzanak az olvasók táborához. Végezetül jó erőt és egészséget kívánt a megyében élő sorstársaknak, a lap előfizetőinek.

Arany Ferenc (Eger) hangsúlyozta, hogy a fehér bot sokat segít, mindenkinek csak ajánlhatja. Véleménye szerint a Vakok Világát nagyobb betűkkel kellene nyomni a gyengénlátók számára.

Hanuszka József titkár hozzászólásaiban egyebek között hangsúlyozta, hogy nagy fontosságot tulajdonít a Vakok Világa ankét megrendezésének. Szükséges, hogy az olvasók a folyóirat munkatársaival időről időre találkozzanak, elmondják észrevételeiket, javaslataikat, ismertessék gondjaikat. Tájékoztatást adott arról, is, hogy megyénkben több ízben rendeztek már Vakok Világa kampányt,

mely jelentős eredményeket hozott, elérve így a 45⁰/₀-os előfizetési arányt. A szervezés érdekében sokat tettek a területi megbízottak. Munkájukat ezúton is megköszönte. Síkra szállt annak szükségessége mellett, hogy tovább emeljék az előfizetők számát. Hozzászólásának befejező részében olyan aktuális kérdésekkel foglalkozott, melyek a megyei szervezet éle-

tét, gyakorlati tevékenységét közvetlenül érintik.

Hanuszka elvtárs tájékoztatója után Barna Zoltán néhány szóban válaszolt az elhangzott hozzászólásokra és javaslatokra.

A Heves megyei szervezet Vakok Világa ankétja a titkár zárszavával ért véget.

Szerkesztőségi cikk, készült Hanuszka József jelentésének felhasználásával.

SZONDA KLÁRA

Őszi mulatságok

Ezt is elértük. Mármint az őszt. Vagyis megint elszaladt fölöttünk a nyár, egy szép évszak, a maga megszokott „uborkaszezonjával”, mert az „uborkaszezon” nemcsak a politikában divat ám, hanem a mi intézetünkben is, mert a nyár általában nálunk is az önellátást jelenti, mert ilyenkor ki-ki a saját szórakozásáról gondoskodik.

Augusztus 15-én volt ugyan egy kirándulás a Vekeri-tóhoz, de ez a hely már annyira közzismert olvasóink előtt, hogy nem akartuk untatni leírásával önöket.

Ám megjött az október, és ez a szép őszi hónap végre kellemes meglepetésekkel szolgált házuk lakóinak, az öregek hónapja ürügyén.

„Ilyen itt még nem volt” alapon háromnapos rendezvény-sorozatot tartottak intézetünk idős lakóinak tiszteletére október 25—26—27-én.

A 25-i ünnepélyes megnyitón megjelent a Városi Tanács ré-

széről dr. Marádi Mihály egészségügyi főosztályvezető.

Az ünnepi megnyitó beszédet intézetünk igazgatója, Tamás Sándor tartotta. Rövid történeti visszapillantásában ismertette a hajdani szegényházak megalakulásától napjainkig megtett utat, mely az egykori rettenetes nyomortanyáktól a mai modern szociális otthonokhoz vezetett, ahol ma már minden kényelmet megkapnak az arra rászoruló idős emberek. Megemlékezett az október 15-én évenként világszerte megtartott fehér bot napjáról.

A megnyitó után uzsonna következett: franciasalátával vendégelték meg a megjelenteket.

Ezután két kedves, hangulatos műsorszám következett, melyet a Horváth Árpád Művelődési Otthon gyermekszínpada és a Csapókerti Pávakör tagjai adtak.

26-án, délután pedig a debreceni Csokonai Színház három művésze: Kőszáli Ibolya, Dáni-

elfi Zsolt és Wehlmann György adtak közel egyórás kabaréműsort, harsány jókedvet váltva ki a derűre alaposan kiéhezett közönségből.

Műsor után házikészítésű disznótoros vacsora következett.

27-én délelőtt került sor a rendezvénysorozat záró- és egyben legizgalmasabb aktusára: a lakók és a hozzátartozók találkozójára, melyre az intézet vezetősége hívta meg a vendégeket, nagy örömet szerezve ezzel a kedves gesztussal az itt élő és hozzátartozóik által eléggé elhanyagolt idős embereknek.

Az öröm aztán majdnem teljesen tökéletes volt, mert a meghívott rokonok, barátok a remélnél nagyobb számban jelentek meg a találkozón. Az intézet nagy ebédlőjében egy gombostűt sem lehetett leejteni annyira tele volt. Mindenki jóízűen fogyasztotta az asztalok tányérjaira felhalmozott finomabbnál finomabb süteményeket, melyeket az intézet dolgozói maguk sütöttek odahaza. Fogyott az üdítő és a körbepánált nagyszerű fekete is, miközben a Tiszti Klub népi zenekara szépen húzta a hallgatók mellett a csárdásokat is, amire aztán táncra perdült a közönség.

Az igazán nagyszerű hangulatnak csak a déli harangszó vetett véget, de a vendégek jó része továbbra is itt maradt és még órákig beszélgettek boldog vendéglátóikkal.

A háromnapos program reméljük csak kezdete volt további hasonlóknak, mert az itt lakók nemcsak a napi rendszeres étkezést igénylik, hanem a lelki

törődést is, sőt azt talán még jobban!

E rendezvénysorozat lebonyolításában a Kettesy brigád és a Semmelweis brigád dolgozói nagy lelkesedéssel vettek részt,

melyet az intézet lakói iránt érzett őszinte szeretet diktált.

A kedves feledhetetlen órákért hálás köszönet a vezetőségnek, a dolgozóknak és minden közreműködőnek.

Híradás a felnőttkori látássérültek baráti körének összejöveteléről

1984. október 27-én, szombaton tartotta klubösszejövetelét a baráti kör. A korábbi hagyományoknak megfelelően, ezen a találkozón is vendége volt a körnek.

Mivel a tagság jelentős részét régóta foglalkoztatták a személyi járadékkal, a vak emberek munkába állásával, a rehabilitáció különböző területeivel valamint szociális és egyéb kérdésekkel kapcsolatos tudnivalók, ez alkalommal jogász vendéget hívtak meg.

Dr. Szigligeti Márta a Magyar Nemzeti Bank jogsegély szolgálatának vezetője örömmel fogadta a felkérést és szívesen jött a baráti kör összejövetelére.

Előadásában képet kaphattak a legújabb „Rehabilitációs Törvény” lényegi pontjairól, majd pedig a személyi járadékkal kapcsolatos tudnivalókról. Ez felnőttkori látássérültek esetén fontos tudnivaló, sokan kaptak hasznos információkat e témakörből.

E találkozó igen érdekes része volt, amikor a tagság kérdezett a jogásztól, s így konkrét problémára kaphatott választ a helyszínen. Olyan kérdésekben pedig, amelyeket alaposabban meg kell nézni és az illetékes szerveknél utánaérdeklődni, a baráti kör vezető-

sége és a jogásznő vállalták a pontosabb tájékozódást és az illetőt postán fogják értesíteni a tennivalókról.

A délelőtti program után a közös ebéd következett, ahol régi ismerősök már kötetlenül beszélgethettek és ismerkedhettek az új tagokkal is.

Ebéd után pedig a Vakok Állami Intézetének társalgójában folytatódott a további tervek és elképzelések megbeszélése. Felmért itt a közös kirándulások színházlátogatások gondolata, s még az is, hogy a Vakok Elemi Rehabilitációs Csoportjában végzetek is megrendezhetnék maguk között a Braille írás- és olvasásversenyt. Az ötleteket lelkes egyetértés fogadta. Remélhetőleg a jövőben lesz rá módjuk, hogy terveiket közös erővel véghez vigyék.

Örvendetes volt, hogy öten vakvezető kutyával jöttek el, és hogy a felnőttkori látássérültek között egyre nagyobb arányban szerepel, mintegy új életük „rehabilitációs segédeszközeként” a vakvezető kutya.

Kellemes hangulatban telt el a szombati nap, a légkör kitűnő volt. Az ország minden részéből ideérkezett tagok hasznos és tartalmas összejövetel részesei lehettek.

Bartha Zsuzsanna

LAK ISTVÁN

Nyugdíjas találkozó

1984. október 4-én délután nyugdíjas találkozó volt a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat nagy kultúrtermében. Ennek a rendezvénynek több mintegy évtizedes hagyománya van a vállalatnál. Az üzem meghívott nyugdíjasai közül csaknem 150 személy jött el az eseményre. Az érkezők sorra foglalták el helyeiket a virággal díszített, ízlésesen megterített asztaloknál. Az összejövetelen részt vett a vállalat igazgatója, Köves Gábor, az üzemi pártszervezet titkára, Tóbiás János, a KISZ-szervezet titkára, továbbá az üzemi társadalmi szervezetek vezetősege.

Hegedűs Józsefné, a vállalat szakszervezeti bizottságának titkára üdvözölte a találkozó résztvevőit.

Ezután Köves Gábor igazgató mondott beszédet. Bevezetőjében a maga és a vállalat dolgozói nevében köszöntötte a megjelenteket. Örömét fejezte ki afelett, hogy ilyen szép számmal jelentek meg ezen a hagyományos találkozón. A résztvevők magas száma azt is jelenti, hogy a többség nyugdíjas korában sem szakad el véglegesen az egykori munkahelyétől. Elmondta az igazgató, hogy évről évre milyen gondosan, örömmel és szeretettel készülnek a nyugdíjastalálkozóra. Természetesen a nyugdíjba vonulással nem mindenki szakít-

ja meg kapcsolatát a vállalattal hiszen többen vállalnak még azután is munkát. Beszéde további részében az igazgató röviden vázolta a vállalat jelenlegi helyzetét. Így a nyugdíjasok képet kaphattak a mostani dolgozó kollektíva életéről, helyzetéről.

A nehézségeket nem kívánta különösebben ecsetelni, hiszen azt, mindenki tudja, hogy sem a magánélet, sem a vállalati élet ma nem könnyű. Az eredményekért most keményebben kell küzdeni, mint korábban, mondotta Köves elvtárs, Majd a gazdasági kérdések között beszélt arról, hogy csökkent a kereslet a hagyományos termékek iránt, ezért igyekeznek minden alkalmat, lehetőséget megragadni az új termékek előállítására és a piacutatás érdekében. Ezután tervekről, elképzelésekről beszélt. Az igazgató végezetül jó egészséget kívánt a résztvevőknek és azt, hogy az elkövetkező években, évtizedekben is minél többen lehessenek jelen a nyugdíjastalálkozókön.

A beszéd után műsor következett, amelyben verses, zenés összeállítás hangzott el. A szereplő együttes szép előadását a jelenlévők nagy tapsal jutalmazták.

Majd megvendégelték a nyugdíjasokat. A szendvicseket, italokat a vállalat szociálpolitikai

bizottságának, szakszervezeti bizottságának és nőbizottságának tagjai szolgálták fel. Ezután emléktárgyakkal ajándékozták meg a nyugdíjasokat. A továbbiakban Bak István magyar nótákat énekelt Kasztel József harmonika kíséretével. Majd Farkas Péter népszerű slágereket énekelt és polifónikus szintetizátoron játszott. Közben baráti beszélgetés, vidám hangulat alakult ki. A vállalat egykori dolgozójaként részese lehettem az összejövetelnek. Több régi kedves munkatárssal találkoztam, felelevenítettük a múlt emlékeit. A volt munkatársak közt akadtak olyanok is, akik már több mint húsz éve nyugdíjba vonultak. Ők csak néhány évig dolgoztak a vállalat jelenlegi épületében. Mivel a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat 1958 augusztusában költözött a jelenlegi helyére, ahol a dolgozók egy modern, korszerű üzembe kerültek.

Végezetül elbeszélgettem Hegedűs Józsefné szb-titkárral és Kiss Eleknével, a szociálpolitikai bizottság vezetőjével, akik elmondták, hogy sokan megköszönték a fáradozást, amellyel a nyugdíjastalálkozó sikerét elősegítették a rendezők.

A vállalat kollektívája örömet, szép délutánt szerzett a nyugdíjasoknak.

KISS JÁNOS

Emlőrák

Hazánk betegség miatti halálzási statisztikájában a kétes előkelőségű első helyet a szív- és az érrendszeri betegségek foglalják el. Sajnos a második helyen a rosszindulatú daganatok állnak. Ezen belül, ha összehasonlítjuk a női és a férfi rákos halálzás viszonyait, láthatjuk, hogy a nők esetében az egyik leggyakoribb rákos halálok az emlőrák. Azt gondolom, a statisztika önmagáért beszél és mindenképpen el kell gondolkodni azon, hogy tehetünk-e valamit e helyzet javítása érdekében. A válasz egyértelműen: igen.

AZ EMLŐRÁK OKA

Sajnos a rosszindulatú daganatok okait ma még teljességében nem ismerjük. A rákkutatás előtt még mindig nyitva áll az a kérdés, hogy bizonyos sejtek fittyet hányva az egész szervezet érdekeire miért kezdenek el korlátlanul szaporodni. A biológia furcsa paradoxonja, hogy a korlátlanul szaporodó sejttel, a daganat kezdeménye rendkívül intenzív anyagcserét folytat, ám csak ideig-óráig tarthat ez az állapot, hiszen a szervezet egészének működése nélkül maga a daganat sem tud létezni, az a daganat, amely bizonyos idő után az egész szervezet pusztulását okozhatja. Ha ezeket a sejttani okokat ma még nem is ismerjük, annál többet tudunk viszont azokról a tényezőkről,

amelyek létrehozhatnak ún. daganatmegelőző állapotokat. Vagyis olyan szöveti helyzetet teremtenek, amelyeknek talaján esetleg bizonyos idő múlva, néha igen hosszú idő után rosszindulatú daganat alakulhat ki.

Az emlő vonatkozásában ma már sikerült feltárni, hogy a gyakran ismétlődő gyulladással járó folyamat a túlzott fehérjeszegény és ami az európai ember számára még fontosabb a túlzott zsír- és szénhidrát-dús táplálkozás egyértelműen elősegítő tényezője az emlőrák kialakulásának. Az emlő természetes működése a tejelválasztás. A szoptatás során az emlő mirigyállományának anyagforgalma jellegzetesen megváltozik, bizonyos védelmet nyújt az emlőrák kialakulásával szemben. Sajnos ma a fiatal nők egy része hiúsági okokra hivatkozva nem szívesen szoptat, ami valószínűleg hozzájárul az emlőrák gyakoriságának növekedésében. Gyakran felvetődik az emlőt ért ütések kérdése. Ez mai ismereteink szerint többnyire jóindulatú elváltozások talaját képezheti, ütés hatására csak igen ritkán látunk emlőrákot kifejlődni. Arra viszont sok példa van, hogy az ütés következtében jelentkező fájdalom hívja fel a nő figyelmét az emlő önvizsgálatára, amellyel megállapítja a már régebben meglévő rosszindulatú daganatot. A szakmán belül is igen nagy vita folyik a nemi hormonok rák-

előidéző szerepéről. Különösen fontos ez a kérdés, ha figyelembe vesszük, hogy ma a fogamzásgátló tablettákat világviszonylatban számítva több tízmillió nő szedi rendszeresen. Sokféle vizsgálat volt és van jelenleg is ennek tisztázására, ám idáig nem sikerült bizonyítani a hormonok rákkeltő hatását, de sajnos azt sem, hogy ezek a készítmények nem okoznának rákmegelőző állapotot.

Éppen ezért szükséges óvatosságból kívánatos lenne, ha a fogamzásgátló gyógyszerkészítmények csak szakszerű rendelés után kerülnének alkalmazásra, emellett a fogamzásgátlót szedő nők emlővizsgálata évenként rendszeressé válna. A fogamzásgátló tabletták vonatkozásában a kérdés nem tisztázott, ám a klimaxkor panaszainak enyhítésére adott hormonkezelések rákmegelőző állapotot létrehozó hatása egyértelműen bizonyított. A kérdés azért is jelentős, mert az emlőrákok növekedését épp a klimaxkor körüli időszakban látjuk intenzívebben.

AZ EMLŐRÁK MEGÁLLAPÍTÁSA

Ha a daganat már előrehaladott stádiumban van, megállapítása sajnos a laikus számára is igen egyszerű. Az emlő bőrén található elváltozás az emlő alakjának megváltozása, az emlőben tapintható csomó, vagy csomók sokszor a hónalj nyirokcsomókkal együtt egyértelműen jelzik a daganat jelenlétét. Ennek ellenére sokszor a másodlagos tünetek hívják fel a betegek figyelmét arra, hogy

valamilyen betegségben szenved. A rossz közérzet, az étvágytalanság, a fáradékonyság, a gyengeség és a kisebb nagyobb mértékű súlycsökkenés viszi nem egyszer a beteget az orvoshoz. Nehezebb, de nem megoldhatatlan feladat a korai stádiumban levő emlőrák, ill. a rákmegelőző állapot felismerése. Végző fokon az emlőrákszűrésnek ez a feladata, hiszen a daganat ebben a szakaszban még teljes biztonsággal gyógyítható.

A GYÓGYÍTÁS LEHETŐSÉGEI

Mint minden rosszindulatú daganat esetében az emlőrák terápiájában is csak a komplex kezelés jöhet számításba. Ez a műtét a gyógyszeres és a sugárkezelés együttesét jelenti. A műtét során a ma elfogadott álláspont szerint az emlő és a hónalji nyirokcsomók teljes eltávolítását végezzük. Ezt követi a daganat ellenes gyógyszerek és többször ismétlődő sugárkezelések alkalmazása. Így különösen kezdeti stádiumban van remény arra, hogy az esetlegesen kialakult áttételeket is meg tudjuk szüntetni. A gyógyszeres kezelés során olyan készítményeket adunk a betegeknek, amelyek a daganatsejteket pusztítani tudják. Az ilyen készítmények kikísérletezésében a magyar gyógyszerkutatók is igen szép eredményeket értek el.

AZ EMLŐRÁK MEGELŐZÉSE A RÁKSZŰRÉS

Mivel a rosszindulatú daganatok gyógyítása ma még nem teljesen megoldott, minden rákfajta esetében törekednünk

kell arra, hogy megelőzzük a kialakulását. Az a cél, hogy minél hamarabb felismerjük az ún. rákmegelőző állapotot, amelyet még könnyen meg tudunk szüntetni, így biztosak lehetünk abban, hogy nem jöhet létre rosszindulatú daganat. A rákmegelőzés kérdése, ha szervezetünk szervrendszereit vizsgáljuk több olyan terület van ahol igen nehezen megoldható. Gondoljunk csak az agy állományára, vagy a gyomor nyálkahártya rákmegelőző állapotának felismerésére. Am a bőr, a szájnyalkahártya, a nemi szervek és az emlő azon szervek közé tartozik, amelynek vizsgálata könnyen keresztülvihető, így mód nyílik arra, hogy időben felismerhessük a rákmegelőző állapotot. Miből is áll az emlőrák szűrés? Az emlők vizsgálata megtekintéssel kezdődik, ezt követi az emlő állományának szakszerű áttapintása, annak minden pontjára kiterjedően.

Ha az orvos a vizsgálat során gyanús elváltozást tapasztal, elvégeztetheti az emlő termográfias vizsgálatát. Ennek az a lényege, hogy az emlő mint minden bőrfelület környezete felé hőt sugároz ki. Az esetleges rosszindulatú szövetcsoportok, mivel melegebbek, nagyobb az anyagcseréjük, intenzívebb hőt, sugároznak ki, mint az emlő többi területe. Ennek segítségével elkészíthető az emlő hőképe, amely igen nagy biztonsággal kimutatja a rosszindulatú elváltozás helyét. A módszer nagy előnye, hogy az emberi szervezetre teljesen ártalmatlan.

A termográfias vizsgálat két-

féleképpen is kivitelezhető. Az egyik esetben a beteg egy röntgengépszerű készülék elé áll, amely felfogja az emlő hőkisugárzását és filmlemezre fényképezi azt. A másik esetben a bőrre helyezhető hőérzékelő film elszíneződése segítségével rajzolódik ki a daganat területe. Ez utóbbi vizsgálatnak igen nagy előnye, hogy a hőérzékelő film bárhová szállítható, így akár otthon a lakásban is elvégezhető vele az emlők vizsgálata. Ha a termográfia sem ad megbízható eredményt, akkor elvégezhető az emlőrontgen vizsgálata is. Ez röntgensugár segítségével rajzolja ki a röntgenfilmen az esetleges rosszindulatú elváltozás pontos helyét. Biztonsága ugyan igen nagy, mégis hátránya a nagy sugárterhelés. Rutinszűrő vizsgálatra épp ezért a világon sehol nem alkalmazzák csak továbbvizsgáló módszerként jöhet számításba. Ha ezek a vizsgáló módszerek tisztázták a daganat helyét, akkor szövettani vizsgálatra kerül sor. Ez úgy történik, hogy a röntgennel megálapított területbe vékony tűt vezetünk és onnan kismennyiségű szövetet szívunk ki. Ezt sejttani vizsgálatnak vetjük alá, és ha egyértelműen igazolható, hogy rosszindulatú sejteket találtunk, akkor kerül sor a műtéti beavatkozásra. Az előbb felsorolt módszerek közül természetesen a rutin szűrővizsgálatok során a megtekintés és a tapintás, esetleg egyes országokban a termográfias vizsgálat jön számításba.

Az emlő önvizsgálata, mint a megelőzés egyik hatékony módszere. Az onkológiai szak-

rendeléseken a nők javarésze, ha emlőpanasza van, maga jelentkezik. Többnyire fürdés, tisztálkodás közben saját maga ismeri fel, hogy emlőjében elváltozás van.

Ez teszi lehetővé, hogy célszerűen is megismertessük a nőket az emlő önvizsgálatának fontosságával. Mi az önvizsgálat lényege? Voltaképpen arról van szó, hogy minden nő havonta egyszer alaposan tekintse meg az emlőit, majd annak minden pontját gondosan tapintsa át. Célszerű, ha képzeletben az emlőt négy részre osztva történik a tapintás, így biztosan egyetlen terület sem marad ki a vizsgálatból. Ha bármilyen gyanús elváltozást tapasztal, azonnal jelenjen meg szakorvosnál. Az önvizsgálatot klimaxkor előtt célszerű a havi ciklus első napján végezni, a klimaxkoron túl lévő nők szempontjából pedig jó, ha a vizsgálatot havonta egy fix dátumhoz kötik. Mire kell figyelni az önvizsgálat során.

1. Az emlő alakjában, nagyságában, bőrének színében történő eltérésekre. Itt jegyezném meg, hogy nemcsak az emlő, hanem bármely bőrfelületen található szemölcsök és anyajegyek bármilyen megváltozására is figyelemmel kell lenni és ha ilyen tapasztalnak, azonnal bőrgyógyászhoz kell fordulni.

2. Az emlőből esetlegesen ürülő váladékokra természetesen szoptatási időszakon kívüli periódusról van szó. A váladék ürüléséről ún. provokációs próbával is meg lehet győződni. Ezt úgy végezzük, hogy jobb kezünkkel az emlőbimbó udvarának szélét alul és felül óvato-

san összenyomjuk figyelve közben, hogy nem ürül-e váladék? A váladékozó emlő azonnali orvosi vizsgálatot tesz szükségessé.

3. A tapintás során meg kell figyelni, hogy nincs-e az emlő állományában csomó, akár kemény, akár lágyabb nagyobb képlet. Ugyanígy meg kell figyelni, hogy a hónaljban sem tapintható-e nyirokcsomó megnagyobbodás. A tapintás szempontjából célszerű a vizsgálatot a havi vérzés első napján végezni, ugyanis ekkor az emlő szövetállományára a legkisebb a nemi hormonok hatása.

Ha bármilyen gyanúsat tapasztal a vizsgálat során milyen szakorvoshoz lehet fordulni? Elsősorban célszerű lenne ha emlőpanasz esetében a területileg

illetékes onkológiai szakrendelést keresnék meg a nők. Ezek a szakrendelések beutaló nélkül bárki számára igénybe vehetők. Ha valami oknál fogva erre nincs mód, akkor sebészeti vagy nőgyógyászati szakrendelés igénybevétele a legcélszerűbb. Kívánatos lenne az önvizsgálat elterjedése hiszen ennek segítségével az elváltozások felismerése nemcsak véletlenszerű lenne, hanem céltudatos válna. Végezetül hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy az emlő önvizsgálatát tinédzserkortól kezdve idős korig minden életszakaszban célszerű végezni, hiszen nemcsak rosszindulatú elváltozások kiszűrésére alkalmas, hanem jóindulatú emlőfolyamatok is felismerhetővé válnak a segítségével. Erről egy későbbi cikkben olvashatnak.

Saját érdekünkben

A cukorbetegség az orvosi szakvélemény szerint nem betegség, csak állapot. Ezzel egyet lehet érteni, s akár vitatkozni vele, de egy biztos, nem lehet nem tudomást vennie róla az érintett embernek.

Különösen annak nem, aki a cukorbetegség szövődményeképpen veszíti el látását, s így jut el ahhoz a gondolathoz, hogy vakvezető kutyával kívánja megoldani közlekedési gondjait. Sajnálatos módon — ez gyakorta elhangzik rádióban, televízióban — Magyarországon még mindig nincs egyenes szemlélet a cukorbetegség kezelésére vonatkozólag, ezért nem mindenütt kap kellő hang-

súlyt a diéta fontossága, az injekció és az étkezési idők pontos betartása.

A Vakvezető Kutyaképző Iskolában megfordult cukorbetegségben szenvedő igénylők példája is a fentieket igazolja. Ezért az iskola dolgozóinak, illetve az igénylőknek is el kell mondani a következőket.

Nem mellékes körülmény egy kutyával közlekedő vak cukorbeteg esetében, hogy mind insulinra, mind diétára jól beállított, egyensúlyban lévő cukorszintű legyen a biztonságos közlekedés érdekében.

Maga az a tény, hogy valaki cukorbetegségben szenved nem akadályozza, hogy vakveze-

A tűzálló üvegedényekről

Ezeregyedszer kerülnek terítékre a tűzálló üvegedények. Meglehet, hiszen több, mint ötven éve annak, hogy a jénai Zeiss gyár kibocsátotta az első hőálló üvegedény-sorozatot. Akkor természetesen nagy port vert fel az esemény, mert a konyhai technológia egyszerűsödését ígérte, de sokáig csak ígérte, mert az első darab luxusáron kerültek forgalomba. Azóta viszont — lett-légyen a hőálló edény hazai, szovjet, német, francia, olasz; átlátszó, füstszínű vagy porcelánszínű tömegáru — egyszerűen „jé-

naiként” szerepel a köztudatban.

Az utóbbi évtizedben idehaza is mindennapos edénnyé vált. Azt szokták megírni róla, hogy milyen ügyes, mert a benne készült étel — a mégoly elegáns készlettel terített asztalra is — azonmód feltárlható. Ez így igaz, de emellett van még jónéhány nem emlegetett előnye is. Fedelét például nem kell felemelni ahhoz, hogy látni lehessen, forrását illetően hányadán áll az étel. Ugyancsak nagyon hasznos tulajdonsága, hogy jól zárható tetejéről a víz-

gőz visszacsépeg az ételbe, így jórészt saját párájában lehet a nyers ételt megpuhítani. Az sem lebecsülendő, hogy a vastag préselt üveg nemcsak állja a hőt, hanem meg is tartja; a megkéső kosztos számára nem kell az ételt újra melegíteni.

Minden jó tulajdonsága ellenére sokan félnek a tűzálló üvegedényektől. Attól tartanak, hogy valami apró ügyetlenség folytán szétpattan, felrobban; kárt, sérülést okoz. Vannak akik azért nem szeretik, mert a ráégett ételt nem tudják tökéletesen eltávolítani, pereme, füle elbarnul, megcsúnyul.

Az már közismert, hogy a hőálló üvegedényt nem ajánlatos üresen, de hideg étellel sem ráállítani a nyílt lángra vagy a tüzes villanylapra. Ha azonban használat előtt meleg vízbe állítják, majd külsejét megtörölve teszik az étellel lángelosztóra vagy a forró sütőbe, akkor nem éri ellenkező hőhatás, amely az üvegszemcséit hirtelen kitágítja. Aki ezt a szabályt megtartja, az akár az előzőleg hűtőben tárolt tűzálló üvegedényt is beteheti a sütőbe, ha azt ételestől — legalább negyedórán át — meleg vízbe állítva tartja, s csak akkor teszi a forró lapra vagy sütőbe, amikor az üveg belseje is átlangyosodott.

A szétpattanás veszélye nemcsak akkor fenyeget, ha a hideg edényt éri hirtelen forróság. Ellenkező esetben is baj történhet. Következésképpen a forró üvegre nem szabad hidegvizet csurgatni, nem szabad hideg helyre állítani, például a konyha kövére letenni; benne a még forró étellel a hűtőbe rakni.

(Folytatás a 11. oldalról)

tő kutyát igényeljen, de ugyanakkor minden összeszoktatási időn lévő leendő gazdának pontos tudnia kell, hogy napjában hányszor kell ennie, mikor kell megkapnia a gyógyszerét. Nem oly módon, ahogy erre néhány példa szolgált: egy nap egyszer enni, rosszullét esetén colát kérni, esti étkezés helyett éjszakára cukrosvizet készíteni, stb.

Ahhoz, hogy jó egyensúlyban legyen a cukorbeteg állapota, naponta ötször-hatszor kell meghatározott időben és mennyiségben enni, az orvos utasítása szerint.

Azok a rosszullétek, amelyek megtörténtek az iskolában, a diéta pontos betartásával nem következtek volna be, s így az iskola dolgozóinak sem kellett volna komoly idegfeszültséget kiállniuk ezek miatt.

Hiszen ők nem egészségügyi szakemberek, s még csak nem is

olyan dilettáns hozzáértők, mint akik évek hosszú sora óta cukorbetegségben szenvednek, ezért nem várható el tőlük, hogy ők legyenek tisztában az illető igénylő egészségi állapotával. Az is természetes, hogy arra sem kötelezhető, még baráti szívességgént sem, hogy a nem látó cukorbetegnek beadják a napi injekcióját. Erről az igénylőnek kell gondoskodnia.

Kérünk tehát minden olyan cukorbeteg sorstársat akinek vakvezető kutyára van szüksége, hogy az igénylés beadása előtt saját érdekében kellően rendeztesse egészségi állapotát, hogy betegsége ne okozzon semmiféle problémát sem az összeszoktatási idő alatt, sem pedig kutyával történő későbbi közlekedésben. Nem utolsó sorban pedig ne okozzanak, felesleges és elkerülhető gondokat az iskola dolgozóinak.

Bartha Zsuzsanna

BARNA ZOLTÁN

Könyvszemle

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége főtákarának gondozásában nemrég figyelemre méltó könyvecske jelent meg.

Csattos Márta gyógypedagógiai tanár, a vakok elemi rehabilitációs csoportjának munkatársa Utak és kiutak címmel a

(Folytatás a 12. oldalról)

Ami a tökéletes megtisztítást illeti, annak első feltétele, hogy az ételmaradék vakargatás nélküli kiemelése után, mosószeres vízbe állítva feláztassuk azt, ami ráégett. Ha ez a szenny föllazult, akkor a vegyszerrel átítatott fémes dörzspamaccsal szedjük le a foltokat. Még egyszerűbb és tökéletesebb, ha kívül-belül befújjuk a kitűnő tűzhelytisztító szprével; ezt 5-10 percig rajtahagyjuk, majd — mint minden más üvegedényt — elmoszuk, leöblítjük.

(Az úgynevezett sűrűlőporok nemcsak összekarcolják az üveget, ami által veszít a csillogásából, hanem az összekarcolt felületbe a szenny is jobban beveszi magát. Így legközelebb még nehezebb lesz az edény megtisztítása.)

Végül még egy figyelmeztetés: a kicsorbult szélű hőálló üvegedényt — ha fájó szívvel is — dobjuk ki, még tálalásra se használjuk, mert a sérült rész már repedős, pattogós, vagyis veszélyes.

(Megjelent a Családi Lap 1984. július havi számában. A cikk írója: Nyerges Ágnes)

látássérültek néhány életbevágóan fontos problémáját tárgyalja. Dr. Göllesz Viktor tanácsvezető főiskolai tanár előszavában egyebek között hangsúlyozza: „... az a gyakorlati problémakör, amellyel (a könyv foglalkozik egészen 1980-ig megoldatlan volt országunkban, azaz a felnőtt korban megvakultak szervezett elemi rehabilitációja „Fehér foltja” volt a vakügynek.” Kiemeli „Csattos Márta munkája jelentékenyen járul hozzá, hogy ez a fehér folt a múlté legyen, egyszerűsmind kitűnő alap ahhoz, hogy a cél és a feladat általa kölcsönzött ismeretében, a koncepciót illetően is zökkenőmentesen álljon az illetékesek előtt a felnőttkorban megvakultak elemi rehabilitációja részletező módszertanának kidolgozása.” A gazdag anyag foglalkozik a felnőttkori látássérülés leggyakoribb okaival, a látássérülésből adódó lelki változásokkal, az elemi és a társadalmi rehabilitációval és néhány sorstárs életútjával.

A kiadvány bőségesen merít egyebek között Acton James J.: Establishing and Maintaining a Therapeutic Environment in a Residential Rehabilitation Center of the Blind; Biran, V. B.: A vakság gyakorisága és okai a Szovjetunió Belorusz köztársaságában végzett felmérések alapján (Vesztnik Oftalmologii Moszkva 1978. No. 5); Butckin, Galina, A: Vocational Guidance in Basic Rehabilitation of the Blind (Rotterdam 1977. okt. 18—20.).

Dickmann, R.: Living with Blindness; Erikson, H. Erik: Childhood and Society (W. W.

Norton and Company Inc. New York 1950); Goffman, Erving.: Stigma (Penguin Books Ltd. England 1976); Hullis, W. dr.: Instructionskurs für Longstocktraener des Schweizer (Zürich 1975); Helen Keller Institut (USA): — Facts about aging and blindness, — Dog guides for the blind című munkáiból.

A látássérülésből adódó lelki változások című fejezetben többek között rámutat arra, hogy „... látássérülteként azonban meg kell tanulni élni. A látássérülés fokozott alkalmazkodást kíván mindenkitől. Az alkalmazkodóképesség mértéke a személy életkorán és a megvakulási életkoron kívül döntően a személyiségtől függ. A látásvesztés a cselekvések új módon való elsajátítását követeli. A vak korábbi élményei és a családban elfoglalt helye fontos tényezői az új élethelyzethez való alkalmazkodásnak. A megváltozott élethelyzetben nagyon fontos, hogy az egyén hogyan éli meg önmagát.

A „normális” és a vak ember megítélése kultúránként változik. A társadalom szigorúan meghatározza a vak életlehetőségeit. A látássérült én képe és korábbi nézetei a vakokról szembekeverülnek jelenlegi önmagukkal.”

„... Erik H. Erikson svéd pszichoanalitikus az ember életét érettségi szakaszokra osztja. Az emberi szervezetnek minden szakaszban külső és belső viszonyokhoz kell alkalmazkodnia. Minden szakaszban az alkalmazkodásnak bizonyos formája jellemző. A különböző szakaszokban bekövetkező történések, események befolyásol-

ják az egyén fejlődését, korábbi önmagának értékelését. Minden érettségi szakasznak megvan a maga pszichoszociális krízis-időszaka.

A pszichés fejlődés következtében változó viselkedés gyakran összeütközik a környezet elvárásaival. Ez feszültséget teremt, a feszültség felhalmozódása pedig krízist okoz. A krízis feloldásának módja döntő fontosságú abban, hogy az egyén miként fogja saját identitását megformálni."

A rehabilitáció című részben hangsúlyozza, hogy „... A rehabilitáció komplex társadalmi tevékenység, amely csak akkor sikeres, ha a jogi, a munkaügyi a pedagógiai, a szociálpolitikai tevékenységek összehangoltan folynak. A sérült ember a rehabilitáció során önállóságát szerzi vissza, szűkebb és tágabb környezetébe beilleszkedik, és abban elfoglaltságot talál."

„... neki megfelelő tevékenységi területen munkát biztosítani osztársadalmi kötelesség. Nem adomány, indokolatlan kedvezmény, hanem önbecsülés, emberi méltóságot fokozó, a társadalomban kialakult és szokásos, munkáért járó ellenszolgáltatást kell biztosítani számukra, mely kizár mindenfajta kihasználást, kiszolgáltatottságot, megbélyegzést."

„A rehabilitáció teljes vagy részleges aszerint, hogy az önállóság és az integráció milyen szinten valósul meg. A rehabilitáció teljes, ha az egyén teljesen önállóvá válik, környezetébe beilleszkedik, és önállóan hasznos munkát végez. A rehabilitáció részleges, ha a rehabilitált csak részben válik önellá-

BAKOS LÁSZLÓ

VAK KÜLTÖK VERSEI

Levél egy háttalfordult barátához

Kedves barátom!

Elnézésetet kérem, ha
nyugalmodat megzavarja a
levelem,

Igérem utoljára teszem.
De mert egykori barátságunk
emlékeit elfeledni nem tudom.
Elveszett barátságunk után
Ezért kutatom
Utakon, tereken
Mindenkiben barátot keres
Elhomályosult két szemem.
Olykor fel, fel cseng,
Egy, egy ismerős hang
fülemben,
Ilyenkor csillagokig nyilok

És úgy hallgatózom,
De baráti kézre mégsem találok
ha olykor a sors
karnyújtásnyira
sodor egymáshoz.
Te akkor is hűvös tekintettel
Idegenként állsz előttem.
Hogy így miért ver a sors —
Nem értem.
Ha elveszett barátságunkat
Vakon már hiába keresem.
Hűvös tekinteted, sem oldja föl
levelem.
Barátság iránti szomjam
kudarcát
Fájó szívvel,
De tudomásul veszem.

tóvá, családi, esetleges intézményes segítségre van szüksége, nem tud önálló munkát végezni.

A felnőttkori látássérültek rehabilitációjának szakaszai:

- az önállóság visszaszerzése;
- foglalkozási rehabilitáció;
- társadalmi rehabilitáció."

„A mozgás folyamatos alkalmazkodást követel, a környezet és változásai érzékszerveinkkel foghatók fel. Az ember számára a látható világ biztosítja leginkább a mozgáshoz szükséges információkat. Így a látását egyik napról a másikra elvesztő ember — ezen információk hiányában — képtelen a környezetében levő tárgyak helyzetét és mozgását meghatározni."

A továbbiakban a hallás, a szaglás, a hőérzékelés, a mozgásémlékezet szerepét elemzi.

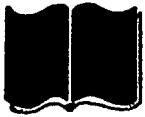
Hosszabb részt szentel a vakok közlekedésének. Elmondja, hogy „... Kezdetben a vak ember számára csak a látó kísérővel való közlekedés biztonságos. Ezért az önálló közlekedés elsajátítása előtt mindig kísérővel közlekedik."

„... Az önálló, biztonságos közlekedés a személy készségtől függően, fehér bottal vagy vezetőkutyával lehetséges."

Rámutat arra, hogy „... önálló életvitelt az folytathat, aki mások segítsége nélkül képes saját fizikai igényeit ellátni. Ilyenek pl. az élelmiszer beszerzése, elkészítése, elfogyasztása. Továbbá az önálló életvitelt lehetővé tevő környezet rendbentartása pl. a lakás, a személyes holmik tisztántartása. A felnőttkori látássérülteknek mindezeket a tevékenységeket újból el kell sajátítaniuk,

(Folytatás a 15. oldalon)

DR. SCHIFF ERVIN

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

Az érettségi

— Hiszen szeretlek! Nem érted? — fakadt ki bosszúsan a fiú hangjában a mutálás késői utórezgésével. Mérgező is volt magára. Hiába a nőikkel nincs szerencséje. Pedig most is a röhgő fiúk körében az osztályban sokszor hallott „nagy Pintér forгатókönyv” szerint jártak el. A vállalati rendezvényen a népitáncos lányokkal foglalkozott, de közben sokszor és hosszan nézett az énekesnőre. Mikor az indulni készült, mellésodródott és átadta a szomszéd udvarból lopott rózsát. Udvariasan megkérdezte, hogy hazakísérheti-e. És itt a

(Folytatás a 14. oldalról)

hogymint önállóvá válhassanak.”

Újra meg kell ismerkedni az írás-olvasás, a rendszeres sportolás, az étkezés, az elveszett tárgyak keresése, a takarítás, a mosás, a vasalás, a varrás, a főzés, a mosogatás és a kisebb mechanikai munkák tudományával.

Könyvszemlénket azzal a megálapítással zárjuk, hogy „... a látássérült társadalmi beilleszkedését teljessé teszi, ha nemcsak a látók közösségébe épül be teljesen, hanem a sorstársak közösségét is vállalja.”

Az érdeklődők figyelmébe ajánljuk a könyvecskét, mely 10 Ft-os áron szövetségünk Budapesti és Pest megyei szervezetének irodájában kapható.

parkban sikerült egy padnál megállítani őt, majd le is ültek. Amikor azonban az 5. pontban („ragadd meg a nőt és szád tapaszd szorosán az övére”) ért, kedves, lány, de mégis konok ellenállásba ütközött. — Hogy én még sose tudtam a csókig eljutni — gondolta magában. — Talán jó is — vigasztalta magát, mert a nagy Pintér forгатókönyv további utasításai csak homályos obszcenitásokat — amiktől viszolygott —, vagy orvosi könyvekből vett idézeteket tartalmaztak. A gondolat azonban mégis felvillanyozta egészséges, ifjú testét és újból kísérletet tett. Amde ezúttal is hiába. Felugrott és elrohant — és ezzel most cselekedett először saját belátása szerint, eltérve a forгатókönyvtől.

— Nem, nem lehet! — gondolta magában az énekesnő már az első kísérlet után. Bár — igazat szólva — a két hónapban, mióta ez a fiú a kulturos által beszerzett zongorakísérő, nagyon megkedvelte. — De nem úgy, igazán nem úgy — folytatta gondolatait — olyan mafla ez a kölyök mint egy gyerekputya. Észrevette az énekesnő azt is, hogy a fiú sokszor készakarva véti el a kísérletet és ő is belement a játékba. Odament hozzá és a kotta — egyszersmind a fiú — fölé hajolva mutatta meg a hibát.

Lehet, hogy ezt értette félre — gondolta magában — és míg

az első kísérletet csak ösztönösen, a másodikat már teljes tudatosan háritotta el.

Szentisten ... mit csinál ez a mamlasz? nyilalt belé a gondolat, hogy a fiú elrohant, de az már jött is vissza egy kis papírfecnit lobogtatva.

— Olvasd! Vagy inkább ne. Várja csak — én olvasom. Vagy talán már ne is tegezzel? — ajánlotta fel a mai nap egyetlen eredményét. Mivel azonban választ nem kapott, olvasni kezdett.

„Én alulírott, ígérem, hogy kívánatodra tíz év múlva feleségül veszek”.

A fiú most már annyira természetesen viselkedett, olyan őszintének látszott, hogy az énekesnő ellágyult. A fiú ezt észrevette és az énekesnő arcát maga felé fordítva hosszan a szájára tapasztotta száját. Majd simogatni kezdte arcát, haját, karját, egyre feljebb, benyúlva a rövidújju blúz alá is egészen a válláig.

— Ó! Ez a szemtelen kis kölyök! — gondolta magában és ezúttal ő húzta magához a fiút. Megcsókolta.

Az első pillanatban a fiú egy kis, de igazán egészen kicsi undort érzett. — Én én még hittem annak a hülye Pintérnek, hogy az igazi csók az ilyen! — dühöngött magára is, de a második pillanatban már egészen más érzések fogták el és kezdte igazán szeretni az énekesnőt komolyan venni saját kötelezővénységét.

— Brávó! Csak így tovább!
— hallatszott a park mellett futó töltés tetejéről, ahol a bicskei személy, ki tudja mi okból, egy kicsit lassított, majd újra rákapcsolva elzötyögött.

Az énekesnő megborzongott, pedig langymeleg nyári késő este volt. A fiú vállára terítette eddig összehajtogatott zakóját — amiben szerepelt — és tovább simogatta. Keze azonban ezúttal messzebre is eltévedt.

— Nem... — suttogta az énekesnő mind az énekhangjától, mind a beszédhangjától igen eltérő hangon és a fiú — valami ősi férfiösztönrel — megérezte hangjában a készülődő „igent”. Kezét mindenestre azonnal visszahúzta.

Az énekesnő azonban akkor még csak annyit tudott, de azt bizonyosan tudta, hogy vagy tíz évvel idősebb a fiúnál, férje van és gyereke. Igaz viszont az is, hogy mióta énekesnői karrierje kezdett felfelé ívelni, a házasságuk második évében, azóta férje egészen megvadult a saját karrierjének késlekedésén; holtfáradtra szaladgálta, tárgyalta, szervezte, erőlködte magát és így már régen nem volt ideje a családra, feleségére.

Nem. Ő aztán nem becézget soha. Lehet, hogy haragszik rám sikereim miatt és ezt kompenzálja azzal, ahogy „használ”.

A padról, nem tudni milyen óhajnak engedelmességgel, álltak fel. Lassan elindultak. Az énekesnő még mindig vívódott magával, a „megtenni, vagy nem megtenni” problémájával, míg a fiúnak a szíve kezdett egyre inkább valahol a torka

közelében dobogni, gyomra is összerándult. — Mit kell majd tennem — gondolta. — Nem is biztos, hogy megteszem, hiszen szeretem. Nem. Azzal várnom kell. — döntötte el, de ez az elhatározás pontosan csak az elgondolás pillanatáig volt érvényben. — Hiszen úgymint elveszem! — hangzott a döntő érv és ezután már csak saját tapasztalatlansága izgatta, de az egyre erősebben.

Mire a kertkapuhoz értek, bár egész úton egy szót sem szoltak egymáshoz, úgy látszik egyező gondolatra jutottak.

— Csendben! — suttogta halkán az énekesnő. Míg a kaput nyitotta a nagy kapukulccsal, azt is elmondta, hogy férje vidéken van, a gyerek pedig az egyik, hetenként nálunk takarító nagynéninél. Mindezt az alkalomhoz nem illő sok szóval, bőbeszédben, nyolc évi házasság okozta zavarát leplezte ezzel.

A alagsori lakásba a kert árnyas fái alatt lopakodtak be. Villanyt sem gyújtva ültette le a fiút, míg maga a fürdőszobába ment. Ott hamar végzett. Amikor kijött, beküldte a fiút is.

A fiú azonban jó félórát töltött benn a fürdőszobában. Kétszer is leszappanozta magát, lezuhanyozott, de mivel rájött, hogy a füle hátul piszkos maradt — eszébe jutottak anyja szavai: „Fiam, a füledet is jól mosd meg!”, harmadszorra is szappanozott és zuhanyozott. Már az elsónadrágját húzta fel, amikor újra feltörték félelmei és kételyei.

— Szeretem, igen szeretem, de az elején csak annak a hü-

lye Pintérnek a forgatókönyvét használtam, hogy kipróbáljam, igaz-e! Most csak odamegyek és bevallok mindent. Van még időnk, aztán meg tíz év múlva úgymint elveszem feleségül — morfondírozott, majd döntött és kissé meg is könnyebbült, hogy nem kell tapasztalatlanságának megnyilvánulnia. Teljesen felöltözött.

A szobában azonban megdöbbentő helyzet várt rá.

Az énekesnő ugyanis határozottabb típus volt. Amennyire tudatosan volt hűséges az „egy-perce emberhez” — a férjének mintegy öt évvel ezelőtt kialakult szokása miatt gondolatban sokszor nevezte így őt — anynyira tudatosan vállalta most a hűtlenséget.

A fiú — mondom — megdöbbent, mert az énekesnő közben megágyazott és éppen most ugrott meztelenül a takaró alá.

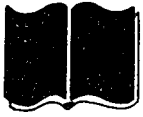
Az előbbi döntése azonnal szertefoszlott és a fiú reszketni kezdett a félelemtől, de valami eddig ismeretlen idegen erőtlől is.

— Mikor is veszel feleségül? — kérdezte az énekesnő. A fiú önkéntelenül is közelebb ment hozzá.

— Gyere, gyere! — búgta a máskor csillogó koloratúrszoprán. A fiú engedelmesen odament a heverőhöz.

— Tudod, az ágy csúnyán nyikorog, de csak elférünk majd valahogy it ketten is. — mondta az énekesnő és talán véletlenül gombolgatni kezdte a fiú ingét.

A fiú lelkében győzött az a mély szerelem, amit érzett, és ami azt sugallta, hogy mindent

meg kell tennie, amit a másik kíván, testében pedig győzött a fiatalsága, ébredő férfiassága.

Már ő is ott feküdt a heverőn, de még mindig félt. Zavara leplezésére simogatni kezdte az énekesnő arcát, szeméit, száját, állát, nyakát. Az énekesnőt, akit ez a viselkedés, ez a kedvesség, finomság, ezek az érzések (illetve azok, amelyeket a fiú viselkedése sejtetni engedett) — szóval mindaz, amit a fiú a férfi ösztönösségével tett, egyre inkább meghatotta. Magához húzta a fiút és ő is becézgetni kezdte.

A fiú félnétségét az örök nő megérzésével oldotta fel. Óvatosan segített, irányította, inkább testének mozgásával, mint szavakkal. A fiúban hullámzotnak a legkülönfélébb érzések. Míg egyik pillanatban diadalmasan győzedelmeskedett, a másik pillanatban már megérezte, hogy ő itt a tanítvány és mérhetetlen hála ébredt benne. És szeretet.

Valamit ebből megérezhetett az énekesnői is, mert mozdulatai egyre hevesebbé váltak. Szaggatottan lélegzett és egyszerűen, igaz, hogy csak halkán, fel is nyögött.

Abban a pillanatban a fiút is hirtelen olyan éles, görcsös fájdalom hatotta át, hogy menekülnie kellett. És mert azt hitte, hogy az énekesnőnek is fájdalmat okozott, gyorsan elengedte és odébb húzódott.

— Ne menj olyan messzire... — kérte az énekesnő, majd lágyan visszahúzta a fiú fejét és a mellére fektette. Olyan boldogító érzés volt számára a fiú tarkóját simogatni,

de megint az egyperces ember jutott eszébe.

— Igen. — gondolta. Mint egy óramű. A napból egy perc a feleségére is jut. Az ágyba fekvé egy percet olvas, egy percre — és erőszakosan, mint ha bosszút venne rajtam karrieremért, hozzám fordul: „Na, ez jó volt, ugye?” nyugtázza a dolgot és egy perc múlva horkol. Mennyire másféle is lehet a szerelem! — tér vissza ismét a fiúhoz.

A fiú félelme teljesen elmúlt és valami a fájdalmat is felváltotta, soha nem tapasztalt nyugodt érzés volt és ettől elvesztette minden kételyét. — Ő is szeret — gondolta magában és a következő percekben már tudatosan vállalta a tanítvány szerepét.

— Aludhatsz nyugodtan! — mondta az énekesnő egy negyedóra múlva, amikor észrevette, hogy a fiú egy ásítást nyom el. Már ettől a gesztustól is teljesen meghatódott! Nem volt hozzászokva.

— Meg is érdemled — folytatta, már csak gondolatban.

— A vekkert két órára állítottam be — szólalt meg ismét hangosan, de a fiú már a kimerült test megkövetelte egészséges álmát aludta.

Két órakor az énekesnő a sötétben megkereste a vekkert, mielőtt az még megszólalt volna. Felébresztette a fiút, segített neki felöltözni, mégis sokáig tartott ez, mert gyakran meg-megsimogatták, csókolgatták egymást. Végre ismét kilopakodtak a koromsötét éjszakánál is sötétebb árnyékot adó fák oltalma alatt a kapuhoz.

Autó fékezett. Az énekesnő

megijedt, de szerencsére nem a férje jött haza. Most már azonban gyorsan a kapuhoz tuskolta a fiút.

Az meg lassan indult hazafelé, megbékélve a világgal, megbékélve mindennel és mindenkivel, de legfőképpen saját magával. A hülye Pintért megvégtelenül lenézte, észrevehetetlenül picinek kezdte tartani. — Még hogy ő? És annyi nőt! Egyet se pajtikám, egyet se! — Rögtön tudta azt is, hogy ő viszont nem fog élménybeszámolót tartani a fiúknak, pedig tarthatna.

A Bartók Bléa úton, a híd utáni megállónál, ahol már villamosra tudott volna szállni, mert a 49-es éjszaka is járt, egy furcsa alakot pillantott meg. Az a zakóját emelgette fel és közben időnként a jobb kezével legyintett.

Csak amikor egészen közel ért hozzá, akkor ijedt meg, egy tanárja volt, aki rá akart gyújtani és a fiú félt, hogy meglátszik valami rajta az elmúlt pár óra sorsfordító eseményeiből. Bár lehet, hogy a félelme alaptalan, gondolta, mert ez a tanár kivált a többiek közül emberségével, mély emberszeretettel és talán annál is mélyebb tudásával. Mindenki tisztelte őt az osztályból, olyannyira, hogy igazán csinos feleségét még a Pintér se vette sohasem a szájára.

— És nagy dohányos is — jutott eszébe a fiúnak rögtön az a sok csikk, amit az órák végén ki kellett önteni a hamutartóba, bár az osztályokban a tanároknak is tilos volt rágyújtani. Ezt a tanárt azonban mindenki szerette, a ciga-

rettázást még az igazgató is elnézte neki.

— Jó éjszakát! — így köszöntek egymásnak. A tanár visszaengedte eddig szelfogásra használt zakóját és leengedte az öngyújtót tartó kezét. Majd ismét megpróbált rágyújtani.

— Tanár úr! Jön a villamos — szólta a fiú, amikor meglátta a még távolban mozgó fénypontot.

— Menj csak nyugodtan fiam! Én előbb rágyújtok.

— Tudod fiam, mindennek meg kell adni a módját, mert az a legnagyobb boldogság. És ha én már végigjártam ezt a nekem nagyon kellemes utat, elővettem a cigarettatárcát, megszagoltattam a cigarettákat, kiválasztottam a legmegfelelőbbet, megropogtattam, akkor már igazi élvezet lesz a rágyújtás. Én csak akkor megyek el innen, ha ez az öngyújtó mégis csak olyan kegyes lesz, hogy lehetővé teszi ezt.

Köszönésük már a villamos robajába veszett.

A fiút szülei otthon aggódva fogadták. — Sokáig tartott a rendezvény — nyugtatta meg őket, majd lefeküdt és elaludt.

Másnap az iskolában ő volt az első. Nyugodtan szemlélte sápadtan, gyűrötten érkező osztálytársait és a még idege-sebb tanárok nyüzsgését. A teljesen feldúlt Pintér is megérkezett. Még odavetette neki azt, hogy „Na, Pintérekem, hogyan is szól a nagy Pintér forogatókönyvének 5. pontja?” — de Pintér erre csak egy „na-ha vagy!”-gyal válaszolt, és ebben a pillanatban a tanárok már el is kezdték őket a különböző termékekbe szétosztogat-

ni. Megkezdődött az írásbeli érettségi.

Két hét múlva az iskola udvarán az igazgató búcsúbeszédét hallgatta kitűnő minősítésű érettségi bizonyítvánnyal a zsebében.

„... Sajnos egy diákunk nem tudta teljesíteni a követelményeket...”

— Sajnálom azt a hülye Pintért — gondolta magában, amint ránézett az izzadó, elvörösödött diákra. De az igazgató már máshol tartott, az érzékenyüléstől könnyeit nyelve:

„... Most, hogy kiléptek a nagybetűs életbe, csak arra

kérlek titeket, hogy mindig gondolatok tanítóitokra, akik elsőként nyitották meg értelmeteket a világ csodáinak befogadására...”

Most rajta volt a sor, hogy elvörösödjön: az énekesnő két hét óta most először jutott csak eszébe; a büntudat, hogy az érettségi ennyire kiverhette fejéből azt, aki a világ egyik csodájára nyitotta meg a testét és a lelkét, arra ösztönözte, hogy fogadalmat tegyen, mindig emlékezni fog tanítójára. Talán ez volt az egyetlen fogadalom, amihez hű maradt egész életében.

ABLAK

ANGEL SZOTIROV

A vakok és látók közötti érintkezés néhány akadályáról

Látó emberekkel történő közvetlen érintkezés során sokunk (ha ugyan nem mindegyikünk) találkozott bizonyos nehézségekkel, ugyanúgy a látónak is meglehetnek a maguk gondjai, amikor vakokkal kerülnek kapcsolatba. Milyen akadályok állnak közénk, s vajon mi az eredetük?

Amint szerzők egész sora (A. Litvák prof., T. Karol, von Kurt prof.) rámutat, a látás súlyos károsodása nemcsak a szemmel való érzékelést nehezíti, hanem komoly akadályt képez a látókkal történő érintkezés-kor is, tehát nem hat építőleg a személyiségnek sem az anyagi, sem a társadalmi környezettel való viszonyára. A látását elvesztő elsősorban nem attól retteg, hogy nem fog látni, hanem attól, hogy úgy fog-nak hozzá viszonyulni, mint

szerencsétlen, gyámoltalan, nem teljes értékű emberhez. Alighanem már az iskolai élet megkezdése előtt fokozatosan rájönnek a vak gyerekek, hogy ők nem olyanok, mint azok, akik látnak. Erre a hozzájuk való különleges viszonyulásból derül fény számukra. Következésképpen úgy tűnik, hogy nem magának a látás elvesztésének van a legnagyobb jelentősége, hanem annak, hogy milyen magatartást tanúsít a környezet. Ennek a viszonyulásnak az eredményeként a vak emberben ilyen vagy olyan mértékben kialakul egy kisebbrendűségi érzés. A szociálpszichológiai kutatások jól mutatják, hogy a megfelelő önbecsülés hiánya erősen háttérbe szorítja a társadalmi kapcsolatteremtésre való igényt. A kisebbrendűségi érzés kialakulása az

okozója, hogy a vakok nem közlékenyek, zárkóztak. Annak eshetősége, hogy rövidesen az embereknek egy „harmadosztályú” csoportjába sorolják őket, visszaveti az emberi kapcsolatok teremtése során tanúsítandó kezdeményezésüket, megnehezíti azok létrehozását és fenntartását egyaránt.

Néhány vak esetében megfigyelhetjük, hogy teljesen elenségesen viszonyulnak a látókhöz, íme az ilyen gondolkodás egy-egy példája: „a látók bennünket lebecsülnek”, „látó emberrel nehezen lehet szót érteni”. Még ilyen vélekedést is léteznek: „a látók nem tartanak minket embernek, csak azon vannak, hogy kihasználjanak”. Az ilyen és az ehhez hasonló beállítottság is az érintkezés komoly akadályát jelenti.

A kapcsolatfelvétel sikertelen kísérletei olyan alapállásba kényszerítik a vakokat, amelyből már szinte kerülnek a látókkal való érintkezést és szívesebben fordulnak a saját sors társaik felé. Amint ismeretes, ugyanez figyelhető meg másfajta fogyatékossgal rendelkező egyének körében is. Litvák prof. szerint a látókkal való kapcsolatteremtés kerülésének ténye nem az adott fogyatékossg következménye, hanem a kisebbségi érzés kialakulásából és a látókban a vakokkal és a gyengénlátókkal szemben kialakult helytelen nézetekből fakad. A látókkal való érintkezés kerülését dikta-
táló alapállás kialakulhat annak következtében is, hogy hiányosak és egyáltalán nem megfelelőek az e téren meglevő ismeretek és szokások, ami nyilván annak az eredménye, hogy a vakok életében hosszantartó

időszakok vannak, amikor szinte csak sorstársaikkal vannak körülveve (az óvodában, az iskolában, a munkahelyen). Két vak közvetlen érintkezésekor nem játszanak semmilyen szerepet és jóformán jelentéktelenek egyes nem verbális (nem szóbeli) közlési elemek (az arcjáték, a szem állása stb.), így tehát a látókkal való érintkezés során a vakok komoly nehézségekbe ütköznek.

Egyes sorstársaink azon magatartása, hogy szinte kérkednek a fogyatékossgukkal, mivel előnyökhöz és kedvezményekhez szeretnének jutni általa, szintén taszítja a látókat. Az ilyen álláspont: „vak vagyok, tehát sajnáljatok, segísetek rajtam” és ami még ennél is rosszabb — „vak vagyok, ezért nekem mindent szabad”, és a kiváltságok, valamint az anyagi előnyök mértéktelen követelése szöges ellentétben állnak azzal a törekvéssel, hogy a vakokat úgy kezeljék, mint a társadalom teljes értékű és teljes jogú tagjait.

Az a vélemény alakult ki, hogy bizonyos személyiségjegyek szintén kedvezőtlenül hatnak a vakok és látók közötti kapcsolatok alakulására. Szerzők egész sora állítja, hogy a vakok nagyon énközpontú, hiú emberek, akiket a mindenáron való önmegvalósításra irányuló törekvés jellemez, és hogy az érzelmi életükben is olyan jelenségek figyelhetők meg, mint a túlzott érzékenység, az ingerlékenység, az egykedvűség, az indokolatlan túlfűtöttség, a gyermekség. Az ilyen vonások és a belőlük származó megnyilvánulások is az érintkezés akadályává válhatnak.

Most pedig foglalkozunk a látóknál meglevő azon akadályozó tényezőkkel, amelyek megnehezítik a vakokkal tör-

tendő érintkezésüket. Egy szociálpszichológiai felmérés szerint, melyet T. Markovic (Jugoszlávia) folytatott, arra a kérdésre, hogy miként érzik magukat a vakokkal való érintkezéskor, a megkérdezettek 84 százaléka azt válaszolta, hogy kellemetlenül érezték magukat, amikor egy-egy beszélgetés vagy együttlét tovább tartott, 3 százalék úgy véli, hogy számukra egy ilyen érintkezés terhes lenne, 6 százalék nem tudott határozott választ adni, és csak a fennmaradó 7 százalék számára nem jelentett kellemetlenséget a vakokkal való érintkezés. Ugyanez a szerző állítja nem alaptalanul, hogy amennyire kevésbé ismerik a vakokat, annak mértékében egyre kedvezőtlenebbek a velük szemben történő megnyilvánulások. A látók többsége azt képze-
li, hogy a vak ember teljesen más, mint a többiek, nem olyan, mint azok. Mi okozza a látók idegenkedésének a kialakulását? Az első helyen a vakokkal folyó érintkezésben való gyakorlatlanság áll. Vannak olyan emberek, akik egész életük folyamán nem találkoztak vak személlyel. Nem vagyunk igazságosak, amikor időnként haragszunk, amiért a látó nem volt tapintatos, ilyenkor megfeledkezünk róla, hogy lehetetlen az, hogy mindenki tudja, miként kell velünk viselkednie. A társadalom, mint egész, kaphat bizonyos ismereteket a vakokról, az újságokból, a filmekből, a rádióból és a televízióból, az azonban nem várható el, hogy egy 9 milliós nép mindent megtanuljon.

Az ilyen helytelen, elutasító magatartás főként azért alakult ki a vakokkal szemben, mert nem minden ember ismeri a lelkivilágukat, a valóságos lehetőségeiket, mert még tovább

élnék azok az ellentmondásos elképzelések, hogy szerencsétlen, a gyakorlati életben gyámoltalan, tehetetlen, nem teljes értékű emberek. A vakok nem maradnak közömbösek a hasonló megnyilatkozások iránt, ami csak nehezíti a további kapcsolatteremtést.

A vakokkal történő érintkezés során a látó emberre rosszul hat a testtartásuk, a mozgásuk esetlensége, az arcjátékuk, a szemük állása és kinézete. A vakon születettek arca általában kifejezéstelen, mozdulatlan, mint valami maszk. Mindez taszítja a látó embert, aki ahhoz szokott, hogy a kapcsolatfelvételnél arcjátékára és más, látást igénylő, néma megnyilvánulásokra is hagyatkozik. Az esetek többségében minden érzést elsősorban a szem és az arc játékaival fejezünk ki. A leggyakrabban a szemünkkel jelezzük, ha valakivel beszédbe kívánunk elegyedni, majd szavainkat is arcjáték és taglejtések kísérik. Mindez többé-kevésbé tudat alatt megy végbe. Mivel a nem verbális érintkezés ezen mechanizmusai tudat alatt működnek, a látónál akkor is betöltik szerepüket, amikor az vak emberrel beszélget. A vakok esetében azonban ezzel nem lehet számolni, és közvetkezésképpen a jelzésre hivatott rendszerek ilyenkor nem is funkcionálnak — azaz nehezebbé válik a visszajelzés, aminek következtében a látó zavarba jön, tanácstalannak kezdi érezni magát, és hajlamos lesz azt gondolni, hogy a vak vagy nem érti őt, vagy nem óhajt vele kapcsolatba kerülni. Igazolt dolog von Kurt állítása, miszerint az emberek nincsenek vele tisztában, mek-

kora szerepet játszik a hallás útján történő érzékelés elindításában a látás. Kevéssel azután, ahogy a szem jelzést adott, hogy készek vagyunk a hallgatásra, kezd hallani a fül.

Közülünk, vakok közül, csak nagyon kevesen érzékeljük a nem verbális, közlés értékű jelzéseket a beszéd folyamán vagy a kapcsolat felvételének pillanatában.

A látóknak meg kell tanulniuk a vakokkal való érintkezés mikéntjét, magától értetődik, hogy nem mindegyüküknek. Ezzel kapcsolatban egyre időszerűbb a tyflológiai ismeretek terjesztésének kérdése a

vakok környezetében élő látók között (rokonok, barátok, munkatársak), annak a kérdése, hogy tapintatosságra, megértésre és az erősen csökkentlátó, valamint a vak emberek iránti figyelmes viselkedésre neveljük őket. Ám a vakoknak is segíteniük kell nekik abban, hogy megszokják: a vakok azt igénylik, hogy közvetlenül és egyértelműen tisztázzák velük az érintkezés sajátosságait és nehézségeit.

„Zari („Hajnalok”) bolgár vakügyi folyóirat, 1984. 6. szám.

Bolgárból fordította: Vojtkó Gábor

BACSIK LÁSZLÓ

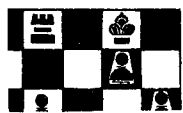
technika

Magnósoknak — magnóról

A legutóbbi írás, amelynek témája a hangszóró volt, azt kezdte részletezni, miért építjük dobozba, hangfalba a hangszórót. Az ok legkisebb részben esztétikai, mégcsak a hangszórónak a védelme sem, hanem a hangsugárzás javítása. A membrán például előre mozdulva maga előtt sűríti, hát mögött ritkítja a levegőt, hátrafelé mozdulva fordítva. Ha a hangszóró nincs dobozban, a membránszél mentén ezek kiegyenlítődni igyekeznek. Mivel mi a membrán előlapja előtt ülünk, számunkra csak az előlap által sűrítés-ritkítás formájában sugárzott hang érdekes és ennek erősségét a hátlap keltette nyomásváltozások csökkentik. A doboz a két oldal elválasztását oldja meg, teremtve viszont új gondokat. Bezárt levegőt sűrítve-ritkítva észrevehetjük, hogy rugószerűen ellenáll. Ezt teszi a hangszóró-membránnal is, csillapítva an-

nak mozgását, tehát a sugárzott hang erősségét. Ha a dobozba be- vagy nem beszerelés is csökkentti a sugárzott hangot, miért szerelünk?

Legutóbb szó esett az úgynevezett rezonanciáról, vagyis hogy a hangszóró mozgó elemeinek tulajdonságai megadnak egy frekvenciát (illetve egy szűk frekvenciasávot), amelyet a hangszóró azonos erősségű vezérlés ellenére jóval erősebben sugároz. Ha dobozba szereljük, az ezt a kiemelést elsimítja, csökkenti. Legutóbb arról is szó esett, hogy a membránt középhelyzetben tartó rugók, felfüggesztők rugóereje nem arányos a kitérés mértékével, hanem aránytalanul megnő. Ez nem engedi a membránt a hangnak megfelelő, erősítő adta vezérlést hűen követni, amely miatt egy vezérlési határon túl a kapott hang egyre torzabbá válhat. Ha ehhez a szerelés, a felépítés adta rugóerőhöz a dobozba zárt levegő rugóerejét is hozzá kell számítanunk, a torzulás veszélye nő-

DÉNES JÓZSEF

Sakkhíradó

Folyóiratunk utóbbi számaiban bőségesen tudósítottuk olvasóinkat kiemelkedő nemzetközi eseményekről. Gondolom, olvasóink közül sokakban fel támadt már a „honvágy”, szeretnének hazai eseményekről hallani. Nos, akkor „repüljünk” hazai tájakra.

Első csapatunknak öt forduló maradt őszre a Budapest II. osztályú csapatbajnokságban, a tavaszi szezont a harmadik helyen zárta. Ennek a helynek a megtartása is nagy erőfeszítésébe került csapatunknak, a MAFC gárdája „üldözőbe” vett bennünket. A második hely megszerzésére szinte semmi remény sincs.

A 7. fordulót szeptember 16-án játszottuk. Az ellenfél a második helyezett Külker csapata volt. 6:6-os döntetlennel zárult az izgalmas „rangadó”. Győztek: Nemes, Hajdú, Mol-

(Folytatás a 20. oldalról)

vekszik. Azért is, mert a levegő rugóereje szintén nem arányos az összenyomás mértékével, hanem aránytalanul megnő. Ha a sugárzandó hang mélyül, a membránnak egyre nagyobb kitéréseket kellene végeznie, hogy a hallott hangerősség ne csökkenjen. Látható, hogy a dobozba zárás több mindent megold, de nem maradéktalanul.

(Folytatjuk)

nár; döntetlent értek el: Rév, Kovács, Dénes, Auffenberg, Battyányi, Voján; vesztek: Erős, Lévai, Horváth.

A 8. fordulóra szeptember 30-án került sor. Ellenfelünk a középmezőnyben helyet foglaló Szolgáltató Spartacus csapata volt. Néhány táblán, csapatunk erősségei közül többen is váratlanul vereséget szenvedtek, így a meccset is elvesztettük 7:5 arányban. Győzelmet értek el: Rév, Nemes, Molnár; döntetlenül végeztek: Dénes, Auffenberg, Voján, Hosszú; vereséget szenvedtek: Erős, Kovács, Battyányi, Lévai, Hajdú.

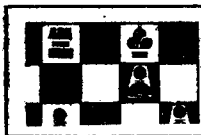
A 9. fordulót október 14-én játszottuk. A Vörös Csillag Gépgyár csapatát fogadtuk. Ezúttal csapatunk első fele, „gyengélkedett”, a második fele viszont 5,5 pontot szerzett. A végeredmény: 8:4 a javunkra. Győztek: Dénes, Battyányi, Voján, Lévai, Hosszú, Hajdú; döntetlent értek el: Rév, Nemes, Auffenberg, Molnár; vesztek: Erős, Kovács.

Két fordulóval a befejezés előtt 71 pontjával biztos továbbjutó a Csepeli Tanács, a második helyezett Külkernek 65,5 pontja van, továbbjutása valószínű. Nekünk 62 pontunk van a sorrendben következő csapatnak, a MAFC-nak egy elmaradt mérkőzése van, így annak lejátszásáig a 3–4. hely tisztázatlan.

Második csapatunk a VII. kerületi I. osztályú bajnokságban, az őszi fordulókbán sem tudott lábra állni. Lehet, hogy második csapatunk játékerejéhez képest túl erős a mezőny, de valószínű, hogy néhány játékosnál baj van a küzdőszellemmel és esetenként többen is távolmaradnak a mérkőzéstől, pedig már az évad elején minden érdekelt játékos kézhez kapta írásban a nyolc forduló időbeosztását.

A 6. fordulóban a Csepeli Tanács II., a 7-ben a Volán II. egyaránt 9:3-ra verte csapatunkat, míg a 8. fordulóban javított az eredményen, csak 8,5:3,5 arányban kaptak ki a Szolgáltató II. csapatától.

Harmadik csapatunk az ún. „Hétköznapi csapatbajnokságban” rákapcsolt, feledtetni igyekszik az első három forduló gyengébb teljesítményét. A 4. fordulóban a BUCSOK ellen 6,5:1,5 arányban nyert, az 5. fordulóban szabadnapos volt, visszalépett az MTK—VM II. csapata, a 6-ban a Vízügy I. csapatával 4:4-re végzett, a 7. fordulóban a MÁV Igazgatósággal szintén 4:4, a 8-ban a Kőbányai Lombik visszalépése miatt szabadnap, a 9. fordulóbeli, a Pénzügyminisztérium elleni mérkőzésre később került sor, az utolsó előtti, a 10. fordulóban az MTK—VM I. csapatát 5:3-ra verte.

DR. DOMONKOS JÁNOS

Bécs - Salzburg - Velence

Az ötnapos, őszi autóbuzos társasutazás útvonala: Budapest—Bécs—Salzburg (550 km); Villach—Jesolo—Velence (450 km);—Postojna (200 km);—Celje—Budapest (500 km). Utazni jó! Hajt bennünket az emberi kíváncsiság, a megismerés vágya. Az utazás, a turistáskodás hozzájárul a szellem és a test felfrissüléséhez.

A világjárásban a szervezett társasutazás jelentősége növekszik, hiszen az elfoglalt embernek ez az egyszerűbb megoldás.

Ausztria és Itála egyaránt a természeti és a művészeti szépségre vágyódó turistáknak örök úticélja. Egy ilyen utazás láttnivalóinak hihetetlenül nagy száma lehetetlenné teszi, hogy megnézzük akár csak a legjelentősebb természeti, történelmi és művészeti értékeket is. Megelégszünk a láttnivalók egy részével, de az is felejthetetlen.

BÉCS

A zene városa. A világ egyetlen városában sem élt annyi zeneszerző, mint itt. A legkevesebben születtek Bécsben, de a legtöbb itt alkotott: Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Gluck, Brahms, Hugo Wolf, Bruckner, Mahler és Johann Strauss, a valcerkirály. A bécsi Staatsoper színvonalával csak

nagyon kevés operaház versenyezhet. A bécsi filharmonikusokat a világ legjobb karmesterei vezénylik. Előadásaik páratlan zenei élményt nyújtanak. Bécs a valcer városa, hagyományokban gazdag császárváros.

Az osztrák főváros páratlanul dokumentálja Európa történelmét különböző korokból származó épületeivel. Bécsben van a schönbrunni kastély, a Szent István dóm, itt épült az Egyesült Nemzetek számára az ENSZ-város. A világ néhány legérdekesebb műgyűjteménye is Bécsben található. A Művészettörténeti Múzeumban van Európa egyik legjelentősebb képtára. A világ legnagyobb grafikai gyűjteménye pedig az Albertinában található.

SALZBURG

Humboldt Salzburgot a világ három legszebb városa közé sorolta. A természet is kedvezett Salzburgnak. Kellemes éghajlatú, változatos földrajzi fekvésű város, 425 m tengerszint feletti magasságban terül el. Erdővel borított három dombja: a Kapuzinersberg, a Mönchsberg és a Rainberg. Csodálatos kilátás nyílik róluk a környező tájra. A Salzach folyó két részre osztja a várost, de partjait számos híd köti össze egymással.

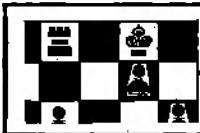
Régen ezen a helyen — amelyet eredetileg Salzpurchnak neveztek — kelták, rómaiak és germánok telepedtek le. A hercegérsek az ősi kereskedelmi útvonal e kereszteződésén erődítményt (várat), apátságot és számos templomot építettek. A kor legképzettebb művészei találtak itt munkát. Rezidenciák, paloták, szökőkutak sora díszíti a várost. Itt született Wolfgang Amadeus Mozart. A város hagyományaihoz tartozik a művészetek iránti igény, a művészetek ápolása. A salzburgi nyári ünnepi játékok már hosszú ideje a legjobb színészek és muzikusok találkozóhelye.

Hellbrunn kastélya és parkja a város déli peremén díszlik. Salzburg tartomány középkori hercegei, akik a város fölött a várban laktak, csak nyaranta hagyták el biztonságos lakóhelyüket s már a XVI. században, néhány kilométerre Salzburgtól, itt egy fejedelmi nyári palotát építettek szökőkutakkal, szobrokkal és halas medencékkel.

Évente százazrek keresik fel Hellbrunn és létesítményeit a világ minden részéről. Utunk vezessen most a vizijátékokhoz, a tréfásan tervezett szökőkutakhoz, barlangocskákhoz, vízi energiával hajtott játékokhoz.

Az idegenvezetés a vízi játékokhoz a kastély északnyugati részénél, a Bacchus térnél kezdődik. Kristálytisza vízű ta-

vacska mellett jutunk el a fekvő Neptun-figura mentén a „római színházhoz”. A félkör alakú létesítményt szobrok díszítik, többségük a XVII. századból való.

A hagyományok szerint az érsek szép nyári estéken meghívta a hellbrunni kerti ünnepekre udvari társaságának tagjait és vadászait. A vendégek helyet is foglaltak a márványszámolyokon és élvezettel fogyasztották a felszolgált bort, amelyet az asztal közepén levő bemélyedésben tiszta folyóvíz hűtött. Az asztaltársaság egyre vígabb lett. A vendégek kijózanítására az érsek hatásos tréfát gondolt ki. Intésére kútmestere elfordított egy emelőt, mire hirtelen mindegyik szármolyból ujjnyi vastagságú víz-

sugár tört fel. A palota urának ülőhelye természetesen száraz maradt. Az udvari illem azonban megkövetelte, hogy addig ülve maradjon mindenki, ameddig az érsek asztalt nem bont.

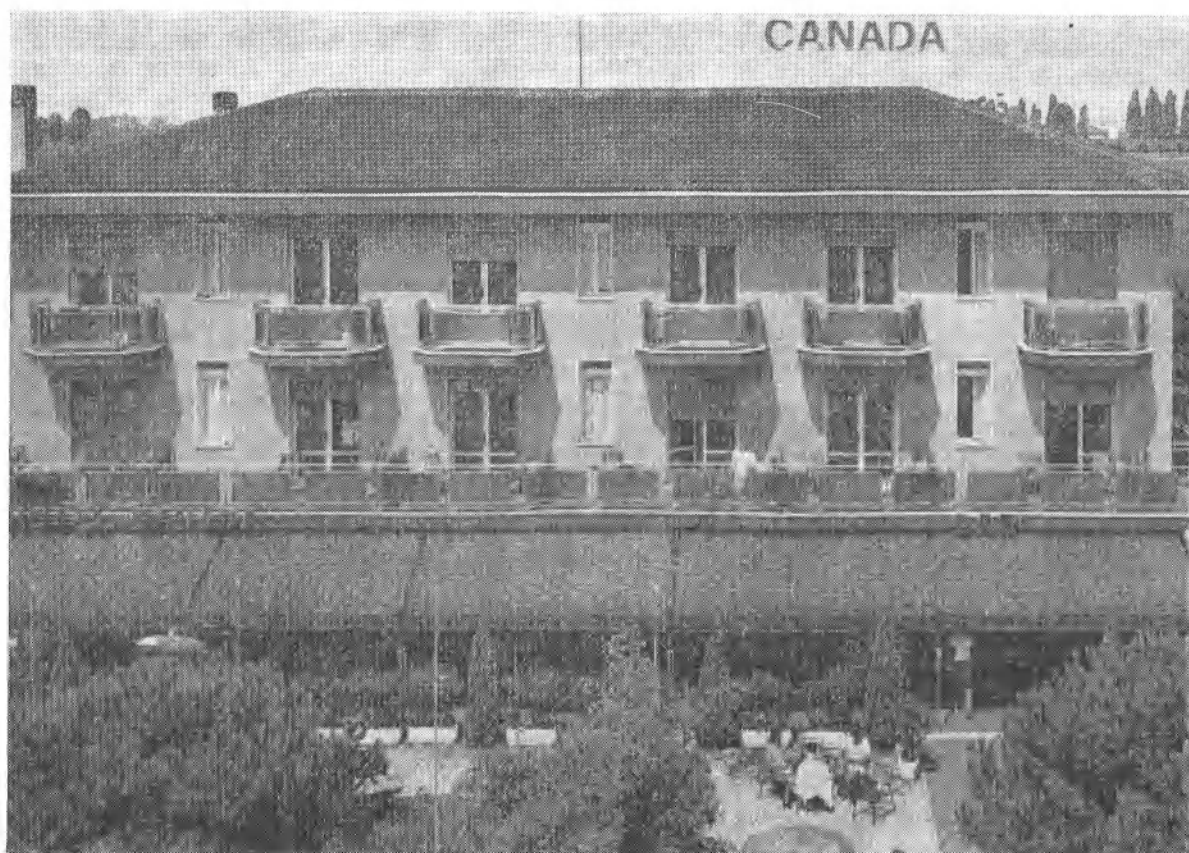
Pár lépésre a „római színháztól” az Orpheus-barlang található. A boltíves portálon bepillantva egy szoborcsoport látható, amely Orpheust és Eurydikét ábrázolja az alvilágban.

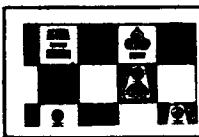
Egy kerti kapun át jutunk el a vízi játékok legérdekesebb részeihez. A csillagmedence, más néven „Altemis” kútja mellett jutunk be a Neptun-barlangba. A hatalmas Neptun-figura lábánál egy eredeti vízi szerkezetre figyelhetünk, a hellbrunni „csúfokodó fej”

automatikájára. Amint a pléhálarc állkapcsánál egy hordócska vízzel telítődik, kidugja a nyelvét és a szemeit is forgatja. A rossznyelvek szerint ez a grimasz volt az egyházi fejedelem válasza az olyan vendégek számára, akik Hellbrunn miatt irigyelték őt.

A velenceitükkör-barlangon át jutunk el a madárdalok barlangjához. A terem félhomálya egy nagy erdei üreget idéz. Ez Hellbrunn legromantikusabb barlangja. Az idegenvezető — miközben magyaráz — elforgat egy emelőt és hirtelen csodaszép madárénekek csendül fel, oly élethűen, mintha a kis énekesek az erdőben a fákon ülénének.

A hellbrunni vízi játékok legeredetibb kiállítási darabja

a mechanikus színház, amely egy barokk kori kisváros jól sikerült ábrázolása az akkor létező szakmák tevékenységének bemutatásával. A mészáros az utcán borjút vág, zenészek muzsikálnak, a medvét táncoltató cigányok csoportja mellett a városháza előtt fel-alá sétáló őrszemek. A munka nagy részét Lorenz Roseneggert, só- és ásványbányász készítette. A mechanikát mozgó erőt itt is, mint Hellbrun minden játékánál, automatikájánál a víz energiája. Az iparosok és kézművesek munkájával mellett szép korálrészleteket hallunk, ezeket egy víziorgona játsza, szinte az élő színház légkörét megteremtve.

Érdekes látnivaló még a korona barlang, más néven Mydas barlang. E tufával bélelt barlang közepén egy márványkúp emelkedik, amelyet vízi csúszómászók figurái tagolnak. Tetején egy fémkorona, melyet egyetlen vízszög a magasba emel, illetve fel-le táncoltat.

JESOLO

Villach határmenti osztrák kisváros a Dráva völgyében, a „három ország sarkán”. Üdülőváros a karintiai tavak centrumában: Ausztria, Olaszország és Jugoszlávia határának találkozásánál. Utunk Itáliába vezetett. Először Jesoloba utaztunk. Ebben a kedves olasz üdülővárosban, a Hotel Canadában (képünkön látható a szálloda) laktunk, száz méternyire a tengertől. Innen kirándultunk egy napra Velencébe is.

Jesolo az Adria partján, a Lido di Jesolon, a lagunákhoz közeli földszíven terül el. Van, aki finom homokstradjait, van, aki napfényes utcáit, az egymás mellett sorakozó csillogva csalogató üzleteit vagy esténként a vendéglői kerthelyiségekben felcsendülő gyönyörű olasz dallamokat dicséri. Jesolóból autóbusszal és vaporettóval utazva érkezünk Velencébe. Kishajónk a Szent Márk téren kötött ki.

VELENCE

Velence (Venezia) Olaszországnak ez a csodálatos városa évszázadok óta vonzza a turistákat millióit. Velence: fogalom. Olyan, mint valami meseváros, ahol minden eltér a megszokott valóságtól. Már utcái sem „igaziak”. A házak lábát a tenger vize mossa. A Canale Grande vízi főútvonalán vagy a Szent Márk téren lehetetlen eltévedni. A főbb nevezetességekhez, műemlékekhez irányjelző táblák mutatják az utat.

A látnivalók közül sétáltunk az 1588–92 között épült Rialto-hídon. Közepén ma két árkád sor húzódik, melyben végig üzletek vannak.

Végig jártuk a Doge-palota sok pompás termét, riasztó börtöncelláit. Ez a csodálatos, gótikus stílusú márványpalota volt Velence államfőjének, a dogának, a város törvényhozó testületének, a Nagytanácsnak és a tényleges hatalmat gyakorló Tizek Tanácsának szék-

helye. A Sínhajók hídján is átmentünk, de megtudtuk, hogy az a sok rémtörténet, melyeket Hugo Victor, Byron és Cooper is átvett, túlzás.

Nincs tündöklőbb látvány, mint a Piazza Sant Marco ragyogó napsütésben. Csodálatos egység. Összbenyomása elragadó. Ma is helytálló Petrarca megállapítása: „nincsen párja az egész földön”. Szemben fantasztikus díszletként a Szent Márk templom aranyozott kupolakeresztjei, mozaikjai és márványai csillognak szemképráztatóan. Mellette a Campanile fehér loggiával koronázott vörös teste nyúlik a magasba. Amott az óratorony, mely 1496-ban épült. Első emeletén van a nagy kerek óralap, mely a Nap és a Hold járását is mutatja. A torony tetején hatalmas álló harang, melyen két bronzóriás kalapácsával kongatja ki az órákat. Az óratorony alatti árkádoknál kezdődik a város legelegánsabb kereskedőutcája.

Láttuk, csodáltuk Colleoni lovasszobrát is. Az 1475-ben meghalt zsoldosvezér emlékművét 1488-ra készítette el a firenzei Andrea Verocchio, megalkotva ezzel nemcsak a gattrocenót, hanem minden idők egyik legszebb lovasszobrát.

Velencéből jövet még a tengerparton, másnap pedig már természeti szépségekben és nevezetességekben oly gazdag jugoszláviai Postojnán pihentük ki fáradalmainkat. Volt és van mire visszaemlékeznünk.

A csehszlovákiai kirándulásról

1984. június 16—29-ig a Vákok Általános Iskolájának néhány tanulója Csehszlovákiában tartózkodott. Az utazást a Fővárosi Tanácstól jutalmul kapták.

1984. április 12-én Zamárdiban, a nevelőotthonok között versenyt bonyolítottak le. A mi iskolánkat Nagy István és e sorok írója, Magyar Csaba képviselte. Egy feladatlapon kérdéseket kaptunk a nevelőotthoni önkormányzat és az Otthon-tanács feladatairól. Mivel a versenyen jól szerepeltünk, megszereztük a harmadik helyezést és a vele járó csehszlovákiai utat.

A két versenyzőn kívül még négy tanuló: Bábel László, Bánsági Viktória, Haiser Katalin és Jenei Erzsébet indulhatott külföldre, június 16-án reggel. Kísérőnk Rigó Gabriella nevelőtanár volt.

Utunkat, a többi nevelőotthonos gyerekekkel közösen, mintegy nyolcvan, autóbusszal tettük meg. Úticélunk a szlovák Miava község közelében található ifjúsági tábor volt. Az utazás zavartalan volt, csak Győrött és Galántán álltunk meg. Délután 3 óra tájban meg is érkeztünk a táborba. Ez a kis üdülőttelep összesen 13 faházból és egy ebédlőből áll. Az ízletes gulyásleves elfogyasztása után berendezkedtünk a kétszintes faházban. Közös megállapodás szerint a lányok költöztek a felső emeletre. Este a neve-

lők kialakították a tábor napi-rendjét, és döntöttek a pénzügyekről. Ugyanis a Fővárosi Tanács kulturális célokra fejtenként napi 50 koronát biztosított. A jelzett összeg felhasználásáról a táborvezető rendelkezett.

Néhány mondatban vázolom a tábor napirendjét: Felkeklés reggel 7 órakor. Reggeli kb. 8-kor. A reggeli után a táborvezető és egy nevelő ellenőrzi és pontozza a házak tisztaságát és rendjét. Délelőtt kirándulás. Ebéd félegykor között. Délután tetszésszerű programok kis csoportokban. Hét órakor vacsora és tízkarodó.

Az első két napban csak a közeli erdőkben és a bányatónál voltunk. A tó vize hideg volt, így nem sokan merészkedtek be fürödni. Harmadik napon bementünk Miavába, ahol zsebpénzünkön különféle ajándékokat vásároltunk szüleinknek, barátainknak. Nagy élmény volt, mikor Imre bácsival, az Esze Tamás Nevelőotthon nevelőjével, a Javorina csúcsra túráztunk. Ezen a napon 30 km-t tettük meg. A 970 méteres csúcs tetején turistaház várta az odaérkező vendégeket. Mi is megkóstoltuk a knédlit, a szlovákok jellegzetes ételét. Egyik reggel már korán megmozdult az egész tábor. Az egyik csoport Trencsénbe, a másik Pozsonyba, Szlovákia fővárosába utazott. Mi az utóbbi-

hoz csatlakoztunk. Megtekintettük a királyi várat, ahol évszázadokon keresztül tartották országos üléseiket a magyar nemesi rendek. Felidéztük a híres reformkori országgyűlések hangulatát. Sokat sétáltunk a városban, és nem maradt el a szokásos vásárlás sem. Az esős időjárás miatt nem valósíthattuk meg minden tervünket, többek között elmaradt a tábor-tűz és a szalonna sütés is. Néhány nap múlva ismét útra kel-tünk. Cseréltek a csoportok, most mi utaztunk Trencsénbe, ők pedig Pozsonyba. A nap fénypontja a finom éttermi ebéd volt.

Utolsó este mégis csak sikerült tábortűzet raknunk. Nem hederítettünk a nagy égi háborúra. Itt értékelték a csoportok munkáját. A jutalmak átadása is megtörtént. Mi második helyezést értünk el a szemléken tapasztalt rend eredményeként.

Vidáman töltöttük el az utolsó estét, bár már nagyon vágyódtunk az otthonra. Úgy érzem, köszönettel tartozunk minden gyereknek és nevelőnek, hiszen mindig segítettek bennünket.

Kívánom, hogy mindenkinek legyen ilyen jó nyaralása az életben!

Magyar Csaba
VII. osztályos tanuló

Elcserélném XI., Karinthy Frigyes út 7. I. em. 8. alatt lévő tanácsi, gázkonvektoros, jó elrendezésű két (egybenyíló) szobás, 50 nm-es lakásomat. A házban hívólift működik. Keresek egy 70 nm, körüli vagy két kisebb, esetleg korszerűtlen fűtésű, felújításra váró lakást. Ráfizetek, a költözést lebonyolítom. Lázár Mária. Tel.: 472-300 494-es mellék.

Eladó 3500 forintért egy miniatürizált, beépített mikrofo-

nos, garanciális Philips magnetofon, hálózatról is működtethető. Riporterri célokra, üzenet-rögzítésre egyaránt alkalmas. Érdeklődni lehet este 9 és 10 óra között a 686-112-es telefonon és délelőtt a szerkesztőségben: 210-440/14.

Belvárosban egy szoba összkomfortos, telefonos, központi fűtéses, belső udvarra néző, csendes tanácsi lakásomat — a házban két lift van — nagyobb

méretű telefonos tanácsira cserélném. Tel.: 373-534, 661-858.

43 éves, vak férfi levelezne sorstársakkal és sorstársnőkkel. Válaszokat „Gondolat” jelígre kér a szerkesztőségbe.

Egy db jó állapotban lévő (3 éves) „Energomat” automata mosógép és egy db „Mechalor 9”-es teljesen új olajkályha sürgősen eladó. Tel.: 335-500 vagy 182-866 1/2 8-tól 4-ig.

Értesítés

Értesítjük a Hangoskönyvtár olvasóit, hogy „Politikai folyóirat szemle” címmel hangos folyóirat kölcsönözhető. Ez a kiadvány évente két alkalommal jelenik meg majd két-két kazetta terjedelemben.

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

**FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E - A N Y A G O K A T !**

**BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !**

**USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !**

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

**2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY**

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
Lak István:	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	1
	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	2
	VAKOK VILÁGA ANKÉT	5
Szonda Klára:	ŐSZI MULATSÁGOK	6
Bartha Zsuzsanna:	HÍRADÁS A FELNŐTTKORI LÁTÁSSÉRÜLTEK BARÁTI KÖRÉNEK ÖSSZEJÖVETELÉRŐL	7
Lak István:	NYUGDÍJASTALÁLKOZÓ	8
Kiss János:	TÜRÖDJÜNK TÖBBET EGÉSZSÉGÜNKKEL AZ EMLÓRÁK	9
Bartha Zsuzsanna:	SAJÁT ÉRDEKÜNKBEN	11
Seres Gáborné:	NŐK RÉSZÉRE A TŰZÁLLÓ ÜVEGEDÉNYEKRŐL	12
Barna Zoltán:	KÖNYVSZEMLE	13
	VAK KÖLTŐK VERSEI	
Bakos László:	LEVÉL EGY HÁTTAL FORDULT BARÁTHOZ	14
	VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI	
Dr. Schiff Ervin:	AZ ÉRETTSÉGI	15
	ABLAK	
Angel Szotirov:	A VAKOK ÉS A LÁTÓK KÖZÖTTI ÉRINTKEZÉS NÉHÁNY AKADÁLYÁRÓL (FORDÍTOTTA: VOJTKÓ GÁBOR)	18
Bacsik László:	MAGNÓSOKNAK — MAGNÓRÓL	20
Dénes József:	SAKKHIRADÓ	21
Dr. Domonkos János:	BÉCS—SALZBURG—VELENCE	21
Kuminka Györgyné:	ÚTTÖRŐROVAT	25
	HIRDETÉSEK	26
	ÉRTESÍTÉS	26

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ
FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR
SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF
FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

---

40 8190 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

0209-6765

